

Uvodnik

Jurij Paljk

Pred praznikom kulture

Pravilneje bi se sicer naslov moral glasil Pred slovenskim praznikom kulture, a je lepše, če spregovorimo kar o prazniku kulture, ki ga bomo tokrat tudi mi, žal, praznovali v senci nečednosti v slovenski kulturi.

Slovar slovenskega knjižnjega jezika o kulturi pove, da je "skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja; človeško delovanje, ustvarjanje, katerega rezultat so ti dosežki, te vrednote; dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja, ustvarjanja, lastnost človeka glede na obvladaje, uporabljanje splošno veljavnih načel, norm, pravil pri vedenju, ravnanju; lastnost človeka, družbe glede na obvladaje, uporabljanje delovnih načel, pravil, dosežkov določenih področij pri delu". Seveda boste v geslu našli tudi druge razlage, a so že čisto dovolj gornje besede, da vidimo, kako stvari stojijo danes. Pravzaprav jih malo stoji.

Če ste pozorno prebrali, vidite v razlagi o kulturi tudi besedo vrednota, najdete tudi besede pravila, ravnanje po normah itd. Pa se zdi, da danes kaj malo od tega velja. Namesto odprtosti nam današnji nastopači ponujajo zadržanost, namesto širine ozkost, namesto pozdrava gledanje v tla, namesto plemenitosti zahrbtnost, namesto pogovora kričanje in nadiranje, namesto vključevanja izključevanje. Glasni so in podli.

A kultura se začne pri jutranjem pozdravu domačih, sosedah, pri iskrenem pogovoru, ki ne pomeni, da se moraš s sogovornikom strinjati, temveč to, da ga spoštuješ, čeprav si daleč od njegovih prepričanj.

Namesto zadržanosti, podlosti, zahrbtnosti, izključevanja, opravljanja, ki služijo osebnim ozkim interesom tistih, ki to počno, se zavzemajmo za skupno dobro in lepo, to je resnična kultura.

/ str. 8

8. FEBRUAR – PREŠERNOV DAN

*Narava vsa je v zimski mraz odeta,
le zvončki že pleto svoj beli kras.
Rodi se z zvončki misel na Poeta,
ki mu bila je Vrba rodna vas.*

*Za jezik svoj, za svojo domačijo
ogreval brate je in zanje pel.
Iz pesmi, ki v njih iskre vroče tlijo,
je up v srečnejše, boljše dni žarel.*

*Slovenski praznik v eno nas združuje,
k zvestobi vabi, v nas pogum budi.
Slovenec v svojo lastno moč veruje ...
Prešernov duh med nami naj živi!*

Ljubka Šorli

"Danes je za nas velik praznik"

Odprtje šolske knjižnice "Ljubka Šorli" v Romjanu

foto dd

UKVE Odšel je še eden od čedermacev

Poslovil se je g. Mario Gariup

"Kot dober pastir je postal del svoje skupnosti, pridobil njeno obličje in kulturo ter dihal z njo. Gospod Gariup je to počenjal od svojega prihoda vse do zadnjih dni svojega življenja".

foto dd

/ str. 12

POGOVOR G. Franc Pohajač ob zlati maši

Openska skupnost je živa

Ob 50-letnici maševanja sem dolgoletnemu openskemu župniku, g. Francu Pohajaču, postavila nekaj vprašanj o njegovi duhovniški poti in o njegovem bivanju v našem zamejskem prostoru.

foto dd

/ str. 4
Mojca Petaros

POGOVOR Katja Terpin

Novosti pokojninske reformne

Italijanska vlada je v Zakonu o letnem proračunu za leto 2019 - št. 145/2018, objavljenem na Uradnem listu R. I. z dne 31. 12. 2018, odobrila zneske, namenjene pokojninski reformi, za katero pa je bila 17. januarja odobrena posebna zakonska uredba, objavljena v Uradnem listu 28. januarja. O novostih reforme smo se pogovorili s Katjo Terpin, direktorico zavoda za varstvo italijanskih in slovenskih delavcev INAS v Novi Gorici.

/ str. 3
Katja Ferletič

KOT PTICE
PREŠERNO
GLASBENO
POPOTOVANJE
OD MORJA
DO GORA

svet slovenskih organizacij

SLAVENSKA KULTURNO-GOSPODARSKA ZVEZA

OSREDNJA PROSLAVA
SLOVENCEV V ITALIJI
OB SLOVENSKEM
KULTURNEM PRAZNIKU

Cerkev sv. Frančiška v Čedadu
Nedelja, 10. februarja 2019, ob 17. uri

Režija: Romeo Grebenšek
Slavnostni govor: Margherita Trusgnach

Kulturni program:

Slovenski center za glasbeno vigo
EMIL KOMEL

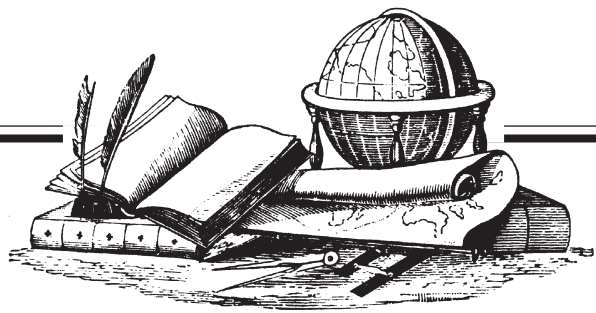
GLASBENA MATICA
v Partizanih Juliane Bratke

Pogovor

Svetnik stranke
SSK Igor Svab je
spregovoril o
delovanju
tržaške občinske
uprave in o
slovenstvu v Trstu

11

Papežev obisk v Združenih arabskih emiratih Ne sovraštvu in nasilju v imenu vere!

Papež Frančišek je v ponedeljek, 4. februarja, v Abu Dabiju zavrnil sovraštvu in nasilje v imenu Boga. Na medverskem srečanju je izpostavil, da je "treba brez oklevanja obsoditi vse oblike nasilja" in da v imenu vere ni mogoče upravičiti nobenega nasilja. Pozval je h koncu vojn, tudi v Jemnu in Siriji. Na mednarodnem medverskem srečanju je pred več sto udeleženci izpostavil versko svobodo, ki ni omejena samo na svobodo obredov. Izpostavil je, da se nikogar ne sme siliti v nobeno versko prakso. Papež, ki je v nedeljo kot prvi voditelj Cerkve prispel na obisk v Združene arabske emirate, je države na Bližnjem vzhodu pozval, naj pripadnikom različnih ver zagotovijo enake državljanke pravice. Na zadnji dan tridnevnega obiska v Združenih arabskih emiratih, v torek, 5. t. m., je daroval zgodovinsko mašo na prostem, ki se je je udeležilo več kot 170.000 vernikov. V pridigi na stadionu v Abu Dabiju je sveti oče kristjanom

vlival pogum in jih spomnil, da Bog svojih ne pušča na cedilo. Govoril je tudi o blagih, krotkosti in sv. Frančišku Asiškem. Maša, ki jo je v živo predvajala tamkajšnja televizija, je bila resnično zgodovinski dogodek, saj sme v Abu Dabiju velika migrantska skupnost kristjanov svojo vero dejansko prakticati le diskretno, znotraj verskih objektov. V sosednji Savdski Arabiji, zibelki islama, pa so vsa ne-

muslimanska verska svetišča prepovedana. Potovanje papeža v Abu Dabi je bilo posvečeno predvsem krepitvi medverskega dialoga in v tej luči je sveti oče v ponedeljek podpisal skupni dokument z vodjo egiptovskih sunitov, velikim šejkom kairske univerze Al Azhar, Ahmedom al Tajebom, ki predvideva boj obeh religij proti ekstremizmu in terorizmu.

SSO: Ne smemo zamuditi enkratne priložnosti!

Naj bo zagotovljeno zastopstvo v italijanskem parlamentu

Svet slovenskih organizacij meni, da je zdaj enkratna priložnost za ureditev zagotovljenega zastopstva v italijanskem parlamentu. Ustvarile so se namreč okoliščine, ki kažejo na politično voljo za razrešitev tega pomembnega vprašanja, ki je že nekaj časa resno odprto vprašanje naše narodne skupnosti. Lahko bi rekli, da morda še nikoli kot danes nismo imeli tako ugodnih pogojev, na podlagi katerih bi enkrat za zmeraj uredili slovensko zastopnost na najvišji ravni. Jasni stališči slovenskega zunanjega ministra Miroslava Cerarja in deželnega predsednika Massimiliana Fedrige v prid zagotovljenemu zastopstvu sta dodana vrednost. Tudi številni vloženi amandmaji, ki obravnavajo slovensko predstavništvo v rimskem parlamentu, je zgovoren dokaz, da smo pred spodbudnimi pogoji.

Svet slovenskih organizacij ocenjuje, da je pri tem zelo pomembno, da je na področju predstavništva narodnih manjšin zelo jasna ustava Republike Slovenije, ki izrecno predvideva skrb za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, kot je to pred kratkim poudaril slovenski zunanji minister Miroslav Cerar. Na to sta vladne organe Republike Italije in Republike Slovenije tudi pisno opozorili obe krovni organizaciji SSO in SKGZ. Republika Slovenija lahko v duhu pozitivne recipročnosti uporablja pri pogajanjih z Republiko Italijo o temi zastopnosti slovenske narodne skupnosti svojo zgledno ureditev zagotovljenega predstavništva italijanske in madžarske narodne skupnosti v Državnem zboru in v krajevnih javnih upravah. Prav tako je pomembna podpora italijanske narodne skupnosti v Italiji.

Ne smemo pozabiti, da dve od treh priznanih narodnih skupno-

sti, francoska v Dolini Aosta in nemška na Južnem Tirolskem, imata pravno tako urejeno zastopnost, da si ga lahko brez težav zagotovita povsem avtonomno. Tega žal slovenska narodna skupnost nima, kot se je tudi jasno izkazalo na podlagi rezultatov lanskimi volilnih preizkušenj.

Zanimivo je tudi dejstvo, da nam tako rešitev zastopnosti ponuja danes desnosredinska opcija, ki je na vladi tako v Trstu kot v Rimu. Sicer pa to ni prvi primer, ko Slovenci pridobivamo pomembne pravice s tiste strani, ki nam je navadno prikazana kot nasprotna, če ne celo sovražna.

Svet slovenskih organizacij meni, da je v dani situaciji, ki zadeva pridobitev zagotovljenega zastopstva v italijanskem parlamentu, nerazumljivo katerokoli zaviranje prizadevanj, ki se premikajo v pozitivno smer. Ta je tudi v skladu s tem, kar predvideva zaščitni zakon 38/2001 v 26. členu, ki sicer predvideva olajšano izvolitev slovenskega predstavnika v obeh ve-

jah italijanskega parlamenta. Zagotovljeno zastopstvo pa bi bilo dopolnitev omenjenega člena, ki se je na lanskimi vsedravnih volitvah, žal, izkazal kot nezadosten za izvolitev slovenskega parlamentarca.

Svet slovenskih organizacij deli prepričanje, da potrebuje zagotovljeno zastopstvo, kot ga je navedel deželni tajnik SSK Igor Gabrovec in ga je stranka SSK predlagala v amandmaji k predlogu z ustavno spremembo števila poslancev in senatorjev, ki so bili vloženi za obravnavo v senatni zbornici. Zagotovljeno zastopstvo je pravi način, da bosta slovenski poslanec in senator uživala najvišjo podporo narodne skupnosti, ki bi ju izvolila na demokratičen in samostojen način. Končno bi bila na tak način slovenska narodna skupnost razvezana ideoloških in političnih opredelitev, ki so jo vse do danes držale v političnem krču. To tudi ne preprečuje nobenemu, da se še naprej udejstvuje v drugih političnih sredinah.

Ustavna reforma parlamenta

**Zahvala stranke SSK slovenski senatorki
Rojčevi in avtonomistični skupini s senatorji SVP**

"Spisek vseh vloženih popravkov k ustavnemu zakonu, ki predlaga spremembe v sestavi italijanskega parlamenta, predstavlja dobro osnovo tudi glede možnosti, da se v ustavno listino vnesejo konkretna določila v korist zajamčeni ali vsaj realno olajšani zastopnosti slovenske manjšine. Poleg amandmaja, ki jih je glede sestave senata podpisala Tatjana Rojč, je vrsta popravkov, ki jih je tudi na osnovi predlogov SSK podpisal zastopnik skupine avtonomistov in senatorjev SVP Gianclaudio Bressa.

Popravki predvidevajo tako za senat kot za poslansko zbornico različne in alternativne oblike garancij, ki gredo od preprostega povišanja števila parlamentarcev pa vse do izrecne navedbe, da je slovenski narodni manjšini priznana pravica do zajamčene minimalne zastopnosti v obeh vejah parlamenta. Od politične volje in zrelosti senatne skupščine bo zdaj odvisno, koliko od predlaganega bo naletelo na plodna tla. Stranka Slovenska skupnost si bo vsekakor še naprej prizadevala, da v že načrtovanih stikih z različnimi politični sogovorniki skuša okrepiti tudi nove izraze podpore".

Igor Gabrovec, deželni svetnik in tajnik SSK

Zadovoljstvo stranke SSK za prvi korak v pravo smer V senatu vprašanje zajamčenega zastopstva slovenske manjšine

Prihodnji teden se bo senat italijanske republike med obravnavo popravkov k predlogu spremembe ustave nujno soočil tudi z vprašanjem zajamčenega zastopstva slovenske manjšine. V predvidenem roku so bili vloženi amandmaji, ki opozarjajo na potrebo, da se tudi v okviru krčenja števila parlamentarcev upošteva pravica slovenske narodne skupnosti, da izvoli svoje zastopnike v rimski parlament. Pozitivno je, da je slovenska senatorka Tatja-

na Rojč vložila popravke glede sestave senata, s katerimi predlaga tri različne oblike zajamčenega mesta za slovenskega predstavnika. Kot SSK smo senatni skupini SVP posredovali popravke, s katerimi predlagamo, da je Furlaniji Julijski krajini dodeljen po en dodaten sedež tako za senat kot za poslansko zbornico s ciljem izvolitve zastopnika slovenske manjšine (it.: Al FVG viene assegnato un seggio aggiuntivo al fine di garantire la rappresen-

tanza della minoranza linguistica slovena) v obeh vejah parlamenta, saj sta tako senat kot poslanska zbornica izrecno omenjena tudi v samem zaščitnem zakonu. V prihodnji dneh bo jasno, ali so vsi vloženi predlogi usklajeni s poslovníkom zakonodajne skupščine. Šele tu se bo začelo najtežje delo, se pravi iskanje politične podpore tudi pri tistih političnih silah, ki doslej niso v zadostni meri podpirale pričakovanja naše narodne skupnosti.

Gabrovec: Časa je dovolj, morda pa ni dovolj politične volje

Zajamčeno zastopstvo Slovencev v Rimu naj bo zapisano v ustavna načela

"Vprašanje zajamčenega zastopstva slovenske narodne skupnosti v italijanskem parlamentu je končno le sprožilo odkrito razpravo, ki definira različne poglede na zelo aktualno politično temo. Brali smo, da je časa premalo. Če ni politične volje, potem je časa vedno premalo. Resnica pa je, da je sedanjih časov pravi, saj je ravno v tem času v parlamentu aktualna razprava o spremembah določil ustave, kar se ne dogaja vsak dan", poudarja deželni tajnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec. Senator Calderoli je predstavil zakonski osnutek, ki se dotika sestave obeh vej parlamenta. Pri SSK smo prepričani, da je določilo zaščitnega zakona 38/2001, povezano z ustavnim določilom o varstvu priznanih

jezikovnih manjšin, že dovolj jasno in bi zahtevalo dosleden prenos modelov resnično olajšanega zastopstva v vsak volilni zakon. To se ni dogajalo in razloge za to gre iskati pri tistih, ki so se v preteklosti odločali, da Slovencev ne gre priznati pravice do samostojnega odločanja o lastnih zastopnikih v rimskem parlamentu. Nekdanji deželni svetnik in koordinator slovenske komponente Demokratične stranke na Tržaškem, Stefano Ukmar, je jasno povedal, da pomeni izvolitev Slovencev v parlament mimo stranke zanj politični samomor, ki naj bi izničil vlogo in potrebo slovenske komponente. Od tod je očitno njeno doslej odločno nasprotovanje vsakemu volilnemu modelu, ki bi stranki jemal politični monopol nad predstavništvom.

Pri Slovenski skupnosti pa vlada prepričanje, da mora manjšina svobodno, suvereno in demokratično odločiti o svojih zastopnikih. Zato smo predlagali, da se ob tokratnem poskusu spremembe ustave, ki naj bi splošno krčila skupno število parlamentarcev, vnese tudi določilo, da je tako za izvolitev senata kot poslanske zbornice Furlaniji Julijski krajini dodeljen po en dodaten sedež s ciljem izvolitve zastopnika slovenske manjšine. Volilna zakonodaja bi nato le še določala način, kako naj se to zgodi. Z razliko, da ne bi bilo več strahu, dvomov ali alibijev o usklajenosti z ustavo. Svoj predlog je SSK posredovala senatni skupini SVP in, seveda, slovenski senatorki Tatjani Rojč. Ne vemo, ali bomo uspešni. Velja pa poskusiti.

Povejmo na glas

Resnična kultura blagodejno zbližuje

Ob slovenskem kulturnem prazniku imamo prijetno priložnost, da pomislimo, kaj vse je kultura, kaj nam pomeni, kakšen je njen namen in kateri so njeni darovi. Če vanjo verjamemo, nam ni težko prepoznati njenega koristnega, še več, blagodejnega vpliva, pa čeprav gre v razburkanem vrvežu sveta pogostoma za malo opaženo delovanje. Res, vedno na novo je mogoče ugotovljati, da se pomena in dragocenosti kulture premalo zavedamo oziroma da to velja predvsem za družbo v celoti, kadar odloča o tem, koliko želi kulturi nameniti, pri čemer se takoj spomnimo gospodujoče materialne usmerjenosti in njenih dvoreznih ciljev. Toda resnična kultura se za svoj, večinoma ne dovolj ugledni položaj ne meni, iz sebe ustvarja tisto, kar je, in to je predvsem hotenje sporočiti lepe in spodbudne poglede, ker je njeno bistvo nekaj lepega in pomirjujočega, hoče nas namreč preplaviti z lepoto, da bi se vendar za hip zaustavili, da bi se pustili od te lepote napojiti in bi se naša bremena zmanjšala in bi se želeli z drugimi zblížiti ter na vseh ravneh izboljšati medsebojne odnose. Kultura je namreč vselej nekaj lepega, je lepo oblikovan predmet, je prijeten bivalni prostor, je lepota čistih ulic in mest, je lepota narave, ki je ne želimo poškodovati, ampak jo radi vidimo zdravo, kultura je mirno, spoštljivo in s tem osrečujoče sobivanje z drugimi, saj vselej in ob vsaki priložnosti spodbuja k odpravljanju vsega, kar ustvarja razdalje nezaznavanja, in sploh vsega, kar ni lepo in pre-

kriva sonce srečne svetlobe in želi preprečiti rojstvo moje sreče zaradi sreče mojega bližnjega, zaradi sreče tudi najbolj oddaljenih. Ves čas, ampak ves čas nam kultura vztrajno dopoveduje, naj nanjo ne pozabimo in naj se ne prepuščamo drvečemu toku varljivih materialnih dobrin, ker se bomo na ta način oddaljili od samih sebe in od tiste poti, na kateri bomo vendar skupaj z drugimi, od tiste poti, na kateri bomo našli pomiritev in smisel, ki se nahaja v lepoti in lepem, to pa je vedno srečanje z drugim, s sočlovekom, je v mislih nanj, je v mislih na druge, je v skrbi za vse druge, je v skupni poti, v vzajemnosti, v odrešujoči povezanosti, znotraj katere ni nihče več sam, se pravi sredi tesnob, v strahu zase in za svojo prihodnost. Res, kultura s svojo lepoto, ki je v njenem namenu, pomirja in zbližuje, zbližuje posameznika z drugim posameznikom in posamezniki, zbližuje narod z drugim narodom in drugimi narodi, zbližuje in pomirja drugačnosti znotraj istega naroda in na ta način dviga naš pogled in naše stremljenje navzgor, v prostor nad našimi dnevi in našimi življenji, v prostor, v katerem bomo vsi enako srečni in vsi s srcem drug z drugim, v prostor, v katerem "prepir iz sveta bo pregnan", in ne bo več boja drugega z drugim, ne bo več mrznje in sovraštvu, ne bo več želje po prevladi enega nad drugim, ampak bo zasijal tisti lepši svet, svet, ki je vrasel v našo dušo in dušo vseh ljudi in čaka, da bo slednjič lahko polno zaživel.

Janez Povše

POGOVOR Katja Terpin, direktorica zavoda INAS v Novi Gorici

Novosti pokojninske reforme in socialnih blažilcev

Italijanska vlada Gibanija 5 zvezd in Lige je pripravila pričakovano reformo, zakonsko uredbo, ki bo zelo vplivala na življenje mnogih italijanskih državljanov. Katere so glavne novosti?

Glavne novosti so gotovo državljanski dohodek in novi sistemi predčasne upokojitve. Državljanški dohodek je socialni blažilec v podporo osebam in družinam v ekonomski stiski, ki prebivajo v Italiji. Pogoj za priznanje je nič en ali nižek osebni ali družinski dohodek, pravica pa bo vezana na določene obveznosti prosilca, predvsem če gre za brezposelno osebo, ki bo morala obiskovati tečaj poklicnega izobraževanja, socialnega vključevanja in sprejeti ponudbo za zaposlitev, ki ji bo Zavod za zaposlovanje pripravil. Trenutno ni še mogoče oddati prošnje za prejemanje državljanskega dohodka, država pa z ukrepom uvaja tudi nove možnosti predčasne upokojitve, med katerimi je še najbolj zanimiva predčasna upokojitev po sistemu "kvota 100".

Kateri je glavni namen teh novosti?

Cilj vlade je, da se z uvajanjem socialnega blažilca in novih pogojev za upokojitev sprosti delovna mesta za mlade. Znižanje stopnje brezposelnosti, zvišanje kupne moči in možnost predčasne upokojitve naj bi tudi povečali zaupanje državljanov v italijanski vodilni sistem. K temu naj bi pripomogel predvsem dokončni popravek zelo kritizirane reforme Fornero iz leta 2012, obdobja Montijeve vlade. Skratka, naj bi po mnenju vlade zakonska uredba privedla

do ekonomske rasti.

Kaj je sistem "kvota 100"?

Sistem "kvota 100" je nova možnost predčasne upokojitve, ki bo veljavna za poskusno obdobje 2019 - 2021. Potrebno je imeti 62 let starosti in najmanj 38 let delovne dobe. Uredba uvaja tudi trimesečni časovni razmik, od datuma izpolnjenega pogoja do datuma pravice do prvega izplačila pokojnine. Iz predstavljene zakonske uredbe pa je razvidno, da se bo anagrafski pogoj od leta 2020 dalje zvišal.

Je pokojnina "kvota 100" kumulativna s katerimkoli drugim dohodkom iz delovnega razmerja ali zasebne zaposlitve?

Z razliko od ostalih pokojninskih sistemov, kdor se bo odločil, da se upokoji po sistemu "kvota 100", se ne bo smel ponovno zaposliti ali samozaposliti od dneva, ko bo izpolnil anagrafski pogoj za starostno upokojitev. Dovoljene so le posebne občasne pogodbe (brez plačevanja katerikoli drugih prispevkov) do maksimalnega bruto letnega zneska 5.000 evrov.

Ali je nov sistem namenjen tudi uslužbencem italijanske javne uprave?

Za zaposlene v italijanski javni upravi se "kvota 100" razlikuje le v tem, da morajo upoštevati najmanj šest mesecev odpovednega roka, to pomeni, da morajo vsaj šest mesecev prej izstopiti iz svoje službe v javni upravi. Imeli bodo tako

šestmesečni časovni razmik od datuma, ko so izpolnili pogoj, do prvega dneva izplačila pokojnine.

Kateri so pa ostali pogoji za predčasno upokojitev?

Zakonska uredba deloma zastavlja naraščanje splošnih pogojev za predčasno upokojitev. Pokojninski zakon, znan kot zakon Fornero, je predvideval porast pogoja za predčasno upokojitev za celih pet mesecev. Nova zakonska uredba pa bo pogoj pustila nespremenjen, in sicer tudi letos se bo mogoče upokojiti z 42 leti in 10 meseci delovne dobe za moške in 41 leti in 10 meseci za ženske. Uvedli pa so časovni razmik treh mesecev od datuma izpolnjenega pogoja do prvega dneva izkoriščanja pravice do izplačila pokojnine.

Obstaja še kakšna druga možnost za predčasno upokojitev?

Člen 17 nove zakonske uredbe potrjuje možnost predčasne upokojitve za delavce, ki so začeli zgodaj delati in ki opravljajo težka in zdravju škodljiva dela. Delavci, ki spadajo v omenjeno kategorijo, imajo pravico za predčasen vstop v pokoj z dopolnjenimi 41 leti delovne dobe.

Kdo spada v to kategorijo?

Gre za osebe, ki so delale vsaj 12 mesecev pred dopolnitvijo 19 let starosti (ni nujno, da je bila to zaposlitev v Italiji) in imajo vsaj 41 let skupne delovne dobe (v Italiji in/ali v drugih državah), nazadnje pa so morale biti zaposlene v točno določenih panogah, in to za najmanj 7 let v zadnjih 10 le-

ti ali neprekinjeno v zadnjih 6 letih pred datumom izpolnitve 41 let delovne dobe. To se pravi, da gre za osebe, ki so zaposlene npr. v kmetijstvu, gradbeništvu, osebe, ki so delale na bagerjih, ribiče, negovalke starejših oseb, zaposlene pri privatnikih, zaposlene v vrtcih, zaposlene, ki delajo pri visokih temperaturah (npr. delavci v livarnah, ki delajo ob peči), železničarje, babice in medicinske sestre, zaposlene v bolnišnici, avtoprevoznike, čistilke in zaposlene za odvoz in sortiranje odpadkov. Postopek za priznanje statusa je poseben, kajti potrebno je priložiti dokazila o zaposlitvi pri težkem delu in vsako leto vložiti zahtevek pred 1. marcem.

Kaj pa je sistem "opcija za ženske"?

Nova pokojninska uredba ponovno predvideva sistem, ki velja izključno za ženske. Pogoj je, da je zaposlena ženska do 31. decembra 2018 že izpolnila najmanj 35 let delovne dobe in 58 let starosti (59 let za samozaposlene delavke). Višina pokojnine je v tem primeru obratno sorazmerna, ki pa lahko v določenih primerih privede do nižje pokojnine. Od datuma izpolnitve pogoja bodo morale odvisne delavke počakati 12 mesecev za dostop do pokojnine oz. 18 mesecev za samozaposlene ženske.

Če oseba nima omenjenih pogojev za predčasno upokojitev, kdaj ji bo priznana pravica za starostno upokojitev? Prinaša nova zakonska uredba novosti tudi na tem področju?

Glede starostne upokojitve zakonski odlok ne navaja novosti. Od 1. januarja 2019, kdor ne dosega nobenega izmed pogojev za predčasno upokojitev, ima pravico do pokojnine le, če ima 20 let delovne dobe in 67 let starosti, to velja tako za ženske kot za moške. Pravico do pokojnine bo oseba imela od prvega dneva po mesecu dni po izpolnitvi obeh

pogojev in prenehanju delovnega razmerja v primeru, da je še v službi.

Se nova reforma dotika pravic tudi vseh slovenskih čezmejnih delavcev, ki so zdaj ali so bili kdaj zaposleni v Italiji in nestrpno pričakujejo pravico do italijanske pokojnine? Koliko jih je?

Uradnih podatkov o številu slovenskih državljanov, zaposlenih v Italiji, sicer nimamo na razpolago, neuradno pa naj bi bilo čezmejnih delavcev (Slovencev, zaposlenih v Italiji, in obratno) skupaj okoli 10.000 (približno 70 % od teh naj bi bilo slovenskih državljanov). Pokojninska reforma vzame v poštev tudi ta del populacije, državljanski dohodek pa ne, ker je vezan na prebivališče v Italiji. V naših uradih rešujemo tudi primere slovenskih državljanov, ki so opravljali težka dela v Italiji in so izpolnili tudi druge omenjene pogoje za pridobitev pokojnine. Zavedamo se, da je veliko Slovencev, ki v Italiji opravljajo navedena dela in mogoče sploh ne vedo, da imajo pravico predložiti prošnjo za predčasen vstop v pokoj. Naša urada v Novi Gorici (Kidričeva ul. 9a) in v Kopru (Gortanov trg 15) sta na razpolago vsem zainteresiranim. Pri nas lahko obračunamo skupno delovno dobo in preverimo pogoje za najugodnejši dostop do pokojnine, dodatne informacije pa lahko stranke dobijo tudi na naših uradih v Gorici (ul. Manzoni, 5) in Trstu (trg Dalmacija, 1).

Kaj pa vi mislite o tej novosti in kako bo po vašem mnenju nova zakonska uredba vplivala na italijanski pokojninski sistem?

Osebnostno mnenja, da sta omenjena ukrepa zelo rizična, glede na trenutno ekonomsko sliko Italije in finančni pritisk na delodajalce, ki ostaja še vedno visok. Lahko pa tudi, da so našli pravo pot do rešitve Italije, ki je zdaj na robu recesije.

Hvala za pogovor!

ROMJAN Uradno odprte šolske knjižnice "BiblioŠorli"

Delo Ljubke Šorli ima trajno moč!

hranilnice, knjižnica Sandro Pertini in občinska uprava iz Ronk, NŠK, Bevkova knjižnica iz Nove Gorice, Kulturni konzorcij iz Tržiške, društva Jadro, Tržič in združenje staršev. Načrt so "si zamislili, ga načrtovali in izpeljali" učitelji Claudia Alt, Elena Zulian, Francesca Bruno, Katja Ferletič in Dario Bertinazzi. "Lepo je delati s kolegi, učitelji, vzgojitelji in profesorji, ki prinašajo ideje in jih potem tudi uredničujejo", je povedala ravnateljica. Bertinazzi je na večeru spomnil, da je šola - in z njo knjižnica - v 40 letih doživela kar nekaj selitev in trpela zaradi prostorske stiske. Štiri leta so bile učilnice v župnišču, za kar se je zahvalil župniku Renuzu Boscarolu. Sedaj imajo na razpolago udobne prostore, "vsa dela še niso končana, toda končno smo našli, kar smo dolga leta želeli". Knjižnica, ki je

vključena v sistem knjižnic na Goriškem, bo zjutraj na razpolago otrokom, ob sredah med 16. in 17. uro pa tudi javnosti.

Zbirko *Goriške pesmi*, ki je lani izšla ob 25-letnici pesnične smrti, je na romjanskem večeru v slovenščini in italijanščini predstavil Igor Tuta. Orisal je življenje avtorice (1910-1993), ki je "pomembna umetnica ne samo za goriški prostor, temveč za vso slovensko kulturo". Rodila se je v Časih, "ki so zahvalili trdno voljo in ravno hrbtenico za to, da je človek ostal to, kar je". Komaj 16-letna je začela pisati pesmi, ljubila je glasbo. Prek nje je spoznala Lojzeta Bratuža, s katerim se je septembra 1933 poročila in se preselila v Gorico. Kot znano, je bilo njuno skupno življenje kratko. Doživela je še marsikaj hudega, "vendar ni se pustila zlomiti", nikdar ni sovražila nikogar, niti moralcev svojega moža. Vztrajala je pri svojem prepričanju, "da moramo Slovenci ostati trdni, povezani in ustvarjati naprej". Z vsem srcem je opravljala poklic učiteljice (leta 1951 tudi v Ronkah!), saj je imela otroke še posebno rada: "Živela je za otroke, verjela vanje". Napisala je nad 1000 pesmi, samo sonetov je več kot 230. V knjigah, ki so bile izdane v času njenega življenja, je izšla komaj ena tretji-

na. Pred 15 leti so izšle *Tolminske pesmi*. Lani pa je Tuta zbral in uredil njene pesmi, ki so nastale na Goriškem ali so z Goriško tako ali drugače povezane. "Izbor dobro prikazuje tudi njeno kulturno rast v naših krajih", gre za "prikaz njene poetike". Več kot 90 pesmi je urednik razdelil na šest razdelkov in na kratko spregovoril o vsakem izmed tematskih sklopov: o goriških podobah, o otroških pesmih, o veri in večnosti, o ljubezni, o življenju naše skupnosti, o pomembnih osebnostih goriške zgodovine. Tuta je navzoče otroke pozval, naj prepričano ustvarjajo to, kar je pozitivno, in naj bodo ponosni na svojo šolo, ki nosi ime po Ljubki Šorli, "eni največjih slo-

venskih pesnic". Spremnost besedo *Goriškim pesmim* je napisala mag. Marija Mercina, ki je na ronškem srečanju poudarila, da "služiti temu, da Ljubko Šorli spozna čim več bralcev, je neko posebno poslanstvo". Novogoriški slavisti in slovenisti ohranjajo "živo misel nanjo ter veliko spoštovanje njene osebnosti in njenega dela, ki ima trajno moč".

Šest pozij iz zbirke je občuteno recitirala Sanja Vogrič. Sledil je svečan trenutek, ko je prof. Lojzka Bratuž prerezala trak. In knjižnica Ljubka Šorli je odprta!

DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Osnovna šola v Romjanu ima lepo urejeno in sodobno opremljeno šolsko knjižnico, ki bo odslej odprta tudi za javnost. Od prejšnjega tedna nosi ime - prav tako kot šola - po Ljubki Šorli. Na prijetni svečanosti v četrtek, 31. januarja, nekakem prazniku slovenske kulture, na katerem so zazihali lik goriške pesnice in njene poezije, je namreč pesničina hči prof. Lojzka Bratuž prerezala trak in knjižnico uradno predala namenu. Slavje so organizirali osnovna šola ter društvi Jadro in Tržič v so-

delovanju z združenjem staršev, s petjem pa požlahtnili otroci šolskega zbora pod vodstvom Lucije Lavrenčič in njene spremljevalke, mlade učiteljice Veronike Grassi. "Danes je za nas velik praznik", je v šolski dvorani uvodoma povedala ravnateljica Večstopenjske šole Doberdob Sonja Klanjšček, ki je kot posebno gostjo topla pozdravila prof. Bratuževo. Učitelji so se leta 2016 prijavi na ministrski razpis Biblioteche Digitali in pridobili še vrsto partnerjev. Danes so ponosni na projekt, katerega partnerji so Fundacija Goriške

Skozi drugačno prizmo (1)

Malo drugače o revščini

Ko začenjamo v našem Novem glasu novo rubriko, se mi je zdela tale tematika kar pravnja. O revnih in revščini se namreč danes veliko govori, tveganje, ki se pojavi, pa je v tem, da tudi ta postane ena od public sodobnega časa. Ne moremo se iti ne črno-bele tehnike (dobri in zlobni fantje) kakor tudi ne dialektične metode (teza, antiteza, sinteza). Če pogledamo skozi številke, v zgodovini človeštva še nikdar ni bilo tako velikega zmanjšanja revščine. Po izračunih svetovne banke se je število tistih, ki imajo manj kot 1,90 dolarja na dan, kar je prag skrajne revščine, od 1,895 milijarde ljudi leta 1990 spustilo na 736 milijonov leta 2015, ne glede na dvig prebivalstva s 5,3 milijarde ljudi na 7,3 milijarde. Če gledamo v odstotkih, potem smo prešli iz 36 % na skoraj natančnih

10 %. Četudi dvignemo prag revščine na 5,50 dolarjev dnevno, pridemo do neverjetnega upada, zlasti velja to za Azijo, kjer je bilo

še leta 1990 tistih pod pravkar omenjeno mejo kar 95,2 %, leta 2015 pa jih je kar 60 % manj, torej 35 %. Seveda se bo splošno dejalo, da še vedno ostaja nesramno velika razlika med, prav tako nesramno, vse bolj bogatim 1 % in

preostalih 99 % deležem prebivalstva sveta. Tega nihče ne zanika. Je pa vseeno zanimivo videti na podlagi podatkov iz ZDA, da se bogastvo ne poveča le bogatim, temveč tudi najrevnejšemu sloju. Congressional Budget Office nam pokaže, kako se je najrevnejši petini prebivalstva dohodek med letoma 1979 in 2015 povečal za 79 %, ko se je sicer istočasno trikratno od tega (242 %) dvignil tudi naj-

bogatejši petini prebivalstva, izvzemši tisti en odstotek. Še lepše pa je pogledati zadnja leta v ZDA, ko se je najrevnejši petini dohodek med 2000 in 2015 povečal za 32 %, najbogatejši petini, vključno z znanim 1 %, pa za 15

%, približno toliko pa se je povečal še preostalih trem petinam. Podatki so ti, občutki pa so drugačni. Raziskovalni center Ipsos Mori je raziskoval splošno mnenje in ugotovil, kako je v 28 državah le 20 % ljudi seznanjenih s tem, da se je revščina zmanjšala. Zanimivo, kako je takšnih v Italiji in Argentini le 9 %, v obeh državah pa jih je kar 64 % pričanih, da revščina narašča. V t. i. državah v razvoju so bolj realni. Na Kitajskem ve za padec revščine 49 %, le 21 % jih je pričanih, da narašča. Posledično so v teh deželah veliko bolj optimistični za prihodnost. Optimistov je: v Keniji 68 %, v Nigeriji 67 %, v Indiji 65 %, v Senegalju 64 %, na Kitajskem 58 %, v Italiji 18 %, v Belgiji 14 %, v Franciji 13 %, na Japonskem pa le 10 %. Danilo Taino, statistični urednik pri časniku Corriere della Sera, pravi: "Tu se nahajamo pred resnim kulturnim problemom za Zahod in za dežele starega bogastva". Gustave Thibon nas vabi k vrnitvi v realnost kot enemu od zdravil.

Andrej Vončina

Prenovljena in posodobljena podoba tednika Družina

Vsakodnevna vprašanja bodo še dalje osvetljena s krščansko miselnostjo

Vsredo, 30. januarja, so uredniki največjega slovenskega katoliškega tednika Družina priredili v galeriji Družina v osrčju Ljubljane lep praznik, sprejem za svoje dopisnike, prijatelje, sodelavce in upravitelje. Slavje je bilo prisrčno in dobro obiskano; na njem so predstavili prenovljen časopis, ki bo odslej nagovarjal z novo obliko in sodobnejšim likovnim, a tudi pisnim pristopom. Redni bralci Družine prav gotovo

uvod v predstavitev prenovljene Družine. Interpretiral jih je Matjaž Pikalo, ki se je nekoliko ozrl v zgodovino časopisa. Kaj so z novo Družino želeli ustvariti, so povedali glavni snovalci novosti.

Družina - glas tistih, ki niso imeli glasu, in blizu ljudem
Direktor Družine Tone Rode je dejal, da "Družina želi povezovati in se skrbno in tudi kritično sooblikovati. Mediji so vse bolj dialogi, ki soustvarjajo skupnost

li, da je nova Družina oblikovno precej drugačna. S tem, kako uskladiti vsebino in obliko, so si zadnje mesece belili glavo urednik Družine Boštjan Debevec, sodelavci iz tehničnega oddelka in zunanji sodelavci. Skupaj so oblikovali tudi čisto novo naslovnico, ki je, kot je dejal urednik Debevec, postala vrata v vsebino, saj na njej ni uvodnega članka, temveč napovedi člankov. Večji poudarek je na fotografiji, članki so krajši in

prostimi ugankami za prosti čas.

Ob vseh novostih pa se lahko malce oddahnejo ljubitelji priloge Slovenski čas, ki prenove še ni doživel. Prenovljenega boste lahko brali konec februarja, ko bo izšla nova, že 106. številka. Tudi njegovi članki bodo nekoliko skrajšani, vendar, je obljubil urednik Bogomir Štefanič, bo še vedno ostal jasen, prepoznaven, samozavesten in kritičen katoliški glas z dialoško noto.

Uradni predstavitvi je sledilo druženje zares lepega števila sodelavcev, nekdanjih in sedanjih piscev v Družino, med katerimi je vse več mladih obrazov, kar je dober obet za prihodnost. Direktor Družine Tone Rode nam

je izrecno povedal, da se zavedajo pomembnih in za marsikoga morda tudi prevelikih korakov, a je dejal, da zaupa mladim sodelavcem, kot nas je tudi vse povabil, naj sodelujemo s predlogi, predsem pa naj ostanemo na Družino navezani. Sami smo se udeležili sprejema predvsem zaradi

tega, ker se zavedamo, kako veliko vlogo ima Družina v slovenskem svetu, pa tudi sodelovanje med uredništvom Družine in našim je že ustaljena in plodna praksa. Tako, da lahko zapišemo, da smo se na praznik prenovljene Družine odpravili bolj kot le sodelavci predvsem kot prijatelji in smo se tako na sprejemu tudi počutili. Družina bo tudi v prihodnje pokrivala ves slovenski svet, tudi naš prostor torej.

Jurij Paljk

Tone Rode (foto JMP)

Boštjan Debevec (foto JMP)

Bogomir Štefanič (foto JMP)

in prostor. Družina je bila vedno glas tistih, ki niso imeli glasu, in blizu ljudem, kar je glavno vodilo še zdaj. Z njeno prenovo želimo pridobiti bralce srednjih let in mlade Družine. Vse teme od kulturnih, mednarodnopolitičnih do popularnih so prežete s krščanskim pogledom". Predsem pa je direktor Družine Tone Rode poudaril, da želijo uredniki Družine pisati jasno, spoštljivo in razumljivo. Seveda ste ali pa šele boste opazi-

vsebinsko bolj strnjene. Vsebinsko pa je odgovorni urednik tednika Družina Boštjan Debevec dejal, da želijo izhajati iz življenja in vsakodnevna vprašanja osvetliti s krščansko miselnostjo. Ena izmed največjih novosti je prav gotovo ukinitve priloge Kažipot in razširitev mesečne priloge Naše Družine v tedensko, v katero se iz Kažipota prenesejo spored in medijske vsebine, iz Družine pa Mladi val, otroci pa so dobili Otroški zabavnik s pre-

Foto JMP

Kratke

Predsednik RS Borut Pahor je končal obisk v Srbiji

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je 29. januarja z obiskom beograjske nadškofije končal uradni obisk v Srbiji. Položil je tudi venec k spomeniku neznanemu junaku na Avali. Pahorja je sprejel slovenski nadškof Stanislav Hočvar. Nadškof je predsedniku razkazal prostore nadškofije s kapelico, ki jo je z mozaiki oblikoval pater Marko Ivan Rupnik. Predsednik je prisluhnil nekaterim nadškofovim zamislim o njegovi ekumenski dejavnosti in pomenu sodelovanja različnih Cerkev za spravo in stabilnost v regiji.

Nadškof in predsednik sta si izmenjala tudi vtise o Pahorjevem uradnem obisku v Srbiji. Strinjala sta se, da bo zagotovo pripomogel k vsestranski poglobitvi odnosov med državama.

V Rodiku poklon Ubaldju Vrabcu

Ob 27-letnici smrti so se v Rodiku poklonili veliki ustvarjalni primorski osebnosti, skladatelju, zborovodju in kulturnemu delavcu Ubaldju Vrabcu, ki si je za zadnji počitek izbral rodiško pokopališče. Najprej so se zbrali pri maši, ki jo je ob somaševanju župnika Nika Čuka vodil Klemen Zalar iz Trsta. Mašo je pod vodstvom Alenke Cergol in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča pel združeni zbor ZCPZ iz Trsta. Majda Cibic se je v imenu ZCPZ spominjala umetnikove osebnosti in njegovega opusa. Poudarila je Vrabčev odziv na II. Vatikanski koncil, ko se je posvetil komponiranju maš, da bi verno ljudstvo lahko sodelovalo v slovenskem jeziku. Leta 1974 nastane maša za ljudsko petje in kasneje tudi za zbor. Ob tem je še spomnila na ponatis njegovih ljudskih nabožnih pesmi, ki jih je pod okriljem ZCPZ uredil Janko Ban. Cibičeva je nagovor sklenila, da se ZCPZ zaveda dolžnosti prenašanja njegove zapuščine rodovom prihodnosti in bodo tako kot že 27 let nadaljevali ta

srečanja, na katerih lahko izrazijo hvaležnost velikemu možu, ki je iskal lepoto v harmoniji srca in duše in na vsakem koraku opozarjal na nujnost ohranjanja narodne in glasbene identitete. Sledila sta obisk skladateljevega groba in poklon s pesmijo in molitvijo. Pri grobu je spregovorila Maja Lapornik v imenu Sveta slovenskih organizacij (SSO) iz Trsta. Poudarila je, da spomin na skladatelja živi, njegova zapuščina pa nagovarja. Bil je zazrt v pravico do slovenske besede, občutljiv do ljudi na robu in velik zagovornik demokracije. Njegova glasba je resnična, neizumetničena. Njegove skladbe pojejo vsi, kar je velika dediščina. / Jba

Novice iz doberdobske župnije

Tudi letos smo imeli v naši župniji blagoslov otrok. Maševal je gospod Ambrož Kodelja. Žal je bila nedelja, 29. decembra, zadnja nedelja v letu, zato je bila večina otrok na počitnicah. Tisti redki pa, ki so ostali, so očarali cerkev s čudovitim glasbenim trenutkom. Nazadnje so se vsi otroci posladkali z bonboni. / T. P.

Letošnji božični čas smo v naši župniji, kot vsako leto, končali s

petjem. Pri maši so nam pela dekleta iz Ajdovščine in okolice. Njihov zbor se imenuje Plejade, vodi pa ga Patrick Quaggiato. Med mašo so pele na koro, potem pa so prišle pred oltar in nas razveselile s kratkim koncertom.

Srečanje pod lipami: "Celjska Mohorjeva družba in njena redna zbirka za leto 2019"

S pravo mero strokovnosti, znanstvenosti in ščepcem hudomušnosti

V mesecu katoliškega tiska je imelo tradicionalno Srečanje pod lipami v četrtki, 31. januarja 2019, v Kulturnem centru Lojze Bratuž naslov *Celjska Mohorjeva družba in njena redna zbirka za leto 2019*. Gosta večera sta bila dr. Tanja Ozvatič, ravnateljica založbe Celjske Mohorjeve družbe, in profesor dr. Aleš Maver, slovenski humanist, zgodovinar, oboževalec antike. Z njima se je sproščeno pogovarjal dr. Renato Podbersič.

V časih, ko imamo bralci na izbiro ogromno število knjig, ki jih lahko kupimo v knjigarnah in spletnih trgovinah, ostaja redna zbirka knjig tradicija, ki jo založba Mohorjeve družbe ohranja že od vsega začetka. Zbirka *Celjske Mohorjeve družbe* prihaja v slovenske družine že več kot 160 let in skuša objudati slovensko izročilo in krščansko pojmovanje besede. Dr. Tanja Ozvatič je spregovorila o knjižni zbirki za leto 2019, v kateri je branje za vsako generacijo. To so knjige, ki skušajo ohraniti čut pripadnosti in tradicije ter v razvedrilo, s koledarjem, priložniki in povestjo obogatiti in povezati družino. Letošnji tradicionalni *Mohorjev koledar* vstopa v 161. leto izhajanja in se tako kot vsakoletna knjižna izdaja ponša z najdaljšim izročilom na Slovenskem. Prvič je izšel leta 1857, letošnja naslovnica pa je posvečena stoletnici selitve Mohor-

jeve na Prevalje (1919). *Mohorjev koledar*, ki ga je uredila Cvetka Rezar, prinaša poleg koledarskih podatkov tudi poučne, zgodovinske in portretne prispevke številnih avtorjev, ki obožujejo pomembne obletnice in dogodke iz domače in svetovne zgodovine, kot tudi aktualno dogajanje iz preteklega leta 2018. V zbirko spada tudi 168. knjiga *Slovenskih večernic*, avtobiografski zapis z naslovom *Na obalah spomina*, v kateri se živimo v obdobje otroštva avtorice Jožice Janežič, ki ga je preživela na Primorskem v času fašizma, nacizma in komunizma, ter spremljamo njen odhod v svobodni svet, v Avstralijo in Ameriko. V delu *Gora ni nora* zdravnik, gorskega reševalca in ljubitelja gora Franceta Malešiča si lahko ob fotografijah Franceta Steleta preberemo mnoge planinske izreke in misli starejših in mlajših gornikov ter citate znanih pesnikov in pisateljev iz goriške literature. Dr. Tanja Ozvatič je zbranim v dvorani predstavila še zbirko 60 ugank Franca Belčiča *Iskrice v glavi, rešitev na dlani*. Knjiga, ki jo je ilustrirala Erika Omerzel Vujič, gotovo ni namenjena samo najmlajšim bralcem, tudi starejši otroci se bodo zabavali ob branju v rimah klasično oblikovanih ugank.

Osrednja knjiga letošnje redne zbirke Celjske Mohorjeve družbe

pa je prav gotovo delo dr. Aleša Maverja *Od klinopisa do Teodore*. *Sprehod skozi zgodovino starega veka*. Tej knjigi so na predstavitvi namenili največ pozornosti. Dr. Aleš Maver je Štajerec,

Mariborčan s solkanskimi koreninami. Študiral je slovenščino, latinščino in teologijo. Diplomiral je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ter Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, doktoriral pa iz antične zgodovine na Oddelku za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete. Je docent za zgodovino starega veka in lektor za latinščino na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru ter profesor latinščine in teologije pri katedri za zgodovino Cerkve in patrologijo na Teološki fakulteti. Dejavni je kot pre-

vajalec in pisec člankov, odgovorni urednik ter kolumnist spletnega magazina Časnik. Je primerjalni strokovnjak za volilne sisteme, ljubi nemško kulturo, nemški jezik, samostane in

hudomušnosti, anekdotičnosti in zrcali njegovo veliko znanje na različnih področjih humanistike. Avtor v delu opeva obdobje antike, nam odpira pogled na "popek sveta", na rodovitni polmesec, ki sega od zahodne Turčije preko rodovitnih ravnin med

Evfratom in Tigrisom do zahodne Perzije in čez Bližnji vzhod ter Palestino do Egipta. Sprehaja se po Sredozemlju v starem veku, v obdobju starih pisav, in nas pripelje v čas zgodnjega krščanstva, do obdobja cesarja Justinijana in njegove žene Teodore. Na vprašanje, zakaj je v naslovu knjige citiral Teodoro in ne Justinijana, je dr. Maver odgovoril: "Za naslov sem se moral odločiti relativno hitro. Verjetno me je malo zanesel val politične korektnosti, po drugi strani pa je Teodora zaradi Franca Saleškega Finžgarja v slovenski kulturi relativno domača, mogoče še bolj kot Justinijan. Ravno s tem vladarskim parom pa se nekako smiselno zaključuje stari vek". Dr. Maver je priznal, da se s staranjem vedno bolj zanaša v

moderno zgodovino, novejšo obdobje, že od mladih let pa je posebno predan antiki in staremu svetu. K temu je gotovo pripeljala njegova velika ljubezen do grške mitologije, svetopisemskih zgodb in la-pravo mero strokovnosti, znanstvenosti in z majhnim ščepcem tinščine, jezika katoliške Cerkve. Zgodovinar je govoril o tem, ka-

ko bi se moral sodobni človek zanimati za antiko, saj "v antiki prepoznamo številne vzorce, ki se skozi zgodovino ponavljajo in tudi danes niso drugačni. Antika nam sporoča, da se človek v svojem bistvu ni veliko spremenil. Za sredozemsko antiko pa bi se morali še posebno zanimati, ker so nam Grki in Rimljani najbližji ... Pomembno je brati zgodovino Rima kot posebno vazo zaverovano kulturo, ki je sama sebe dojemala kot ves svet. Na drugi strani pa imamo judovsko kulturo, ki je bila po zemeljskih merilih luzerska kultura, brez nobenih zunanjih uspehov. Zaradi ene same pomembne knjige - Sv. pisma - in kralja Davida pa je postala vzor in nam kaže izkušnje nekoga, ki je vedno tepen, a se sprašuje, kaj je naredil narobe, in se od tega uči". Priročnikov, kot je ta knjiga, je res malo. "En sam človek ne more temeljito obvladovati celotnega časovnega in prostorskega loka. Taka knjiga nastane v manjši meri na podlagi raziskovanj, v večji meri pa na povzemanju tujega znanja, ekskurzi v njej pa so posledica daljšega nastajanja te knjige, ki je nastala v interakciji z dijaki in študenti". Avtor je v zgodovinski pregled vključil sorazmerno dosti judovske zgodovine, saj je prepričan, da je poznavanje starega Izraela potrebno za vsakogar, tako kot tudi poznavanje čiste besede Svetega pisma. Knjiga gotovo ni dolgočasen zgodovinski učbenik, lahko jo pojmuje kot študijsko knjigo, priložnik ali poglobljeno branje. Je sintetično delo, primerno tako za študente kot tudi za druge, ob branju pa je nedvomno razvidno to, kar je dr. Aleš Maver povedal na četrtkovem večeru: "To, kar delam, delam rad".

Katja Ferletič

Klub zamejskih študentov na obisku v Gorici Predstavili so slovenske univerze

V petek, 1. februarja 2019, je v avditoriju slovenskega višješolskega centra v Gorici potekala predstavitev slovenskih univerz, ki jo je ob podpori Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu organiziral Klub zamejskih študentov.

V Sloveniji ima tako rekoč vsak kraj svoj študentski klub, ki ga zastopajo študentje in študentke iz istega okolja, zato so se tudi zamejski Slovenci, ki študirajo na slovenskih univerzah, pred nekaj leti odločili, da bodo ustanovili svoj klub. Klub zamejskih študentov ali KZŠ združuje predvsem zamejce s Tržaškega in Goriškega, ki študirajo v Ljubljani, Mariboru, Novi Gorici ali na Primorskem. Organizira tako samostojne pobude kot tudi dogodke v sodelovanju z drugimi študentskimi klubi iz Slovenije. Člani KZŠ-ja pa se zavzemajo tudi za pomoč mlajšim rojakom iz zamejstva, saj se zavedajo, da je lahko izbira univerze zelo zahtevna. Za dijake, ki se prijavljajo na slovenske fakultete, marsikatero preglavico povzroča kompliciran vpisni postopek. Prav njim je namenjen Dan odprtih vrat, ki ga je KZŠ uspešno organiziral že četrtič zapored. Dogodek se je pričel z uvodnim nagovorom predstavnice KZŠ, Nine Pahor, in s pozdravi višje svetovalke za slovenske šole v

Italiji, Andreje Duhovnik Antoni, ter predstavnika Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Dejana Valentinčiča. Sledila je podrobna predstavitev vpisnega postopka za slovenske univerze, ki sta jo predstavila predstavnika vpisne službe Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru.

V nadaljevanju so se predstavili člani Kluba zamejskih študentov, ki so odgovarjali na vprašanja dijakov tako v zvezi s študijem kot tudi s samim življenjem v slovenskih mestih. Dijakom pa ni treba skrbeti za vprašanja, ki so ostala brez odgovora: KZŠ-jevci so v petek napovedali, da pripravljajo svojo spletno stran, kjer bodo na enem mestu zbrane vse koristne informacije za študente in bodoče študente.

Za konec so se predstavile vse štiri slovenske univerze (novogoriška, primorska, ljubljanska in mariborska). Dijaki in dijakinje pa so imeli možnost tudi pristopiti k stojnicam posameznih fakultet, kjer so lahko dobili konkretnejše informacije o študiju, ki jih zanima.

Za organizacijo celotnega dogodka so, kot že omenjeno, poskrbeli člani Kluba zamejskih študentov, pri tem pa so jim pomagali dijaki in dijakinje turistične smeri goriškega Zavoda Žige Zoisa.

Mojca Petaros

ŠTMAVER Krajani vabijo na praznovanje sv. Valentina Letos tudi predstavitev knjige z drobci domače zgodovine

V mali vasi pod Sabotinom je vedno zelo pestro. Malo nas je, a kdor spremlja naše delovanje, ve, da smo delavni in družabni. Od jesenskega pohoda na Sabotin se je marsikaj dogajalo. Med najbolj delavnimi je moški pevski zbor, pel je na nekaterih pomembnejših koncertih, kakor *Pesem je del moje biti* v Šempetru v oktobru; tu so poželi številne pohvale. Sodeloval je tudi z zborom iz Doberdoba v projektu *Spomini - Memorie 1918-2018* ob stoletnici konca prve svetovne vojne. Velja omeniti, da vsako leto v novembru poje na Cecilijanki, v decembru pa, kakor se spodobi, je sodeloval na Božičnem koncertu v stolnici.

V naši vasi pa ne ljubijo petja le odrasli moški, ampak tudi otroci. V decembru je domači zborček sodeloval na Cecilijanki in drugih družbenih prireditvah. Naj omenim predvsem miklavževanje. Ta praznik je med vaškimi otroki zelo priljubljen tudi zato, ker že nekaj let otroci sami pripravljajo igrico, bodisi besedilo kot režijo. Letos so nas popeljali v svet šole s kratko komedijo *Nora šola*.

Naša vas rada sodeluje tudi s sosednjimi čezmejnimi vasi. Tako je že večletna navada, da v decembru, ob obletnici vstopa Slovenije v Schengen, prirejamo na nekdanjem mejnem prehodu pri Podsabotinu družabno srečanje s Podsabotinci. Nekaj dni pred Božičem pa nam že vrsto let Solkanci peš prinesejo betlehemsko lučko in skupaj priredimo kulturni večer z družabnim srečanjem. Stopili smo v mesec februar. Vaški fantje in moške se že zavzeto pripravljajo na pust. Letos bo že 20. leto, ko v vasi nepretrgoma pripravljamo vozove in pustne skupine. Bliža

pa se tudi sv. Valentin, za našo vas zelo občuten vaški praznik, saj je cerkva na Sabotin, na katero so vaščani zelo navezani, posvečena prav sv. Valentinu. Ob tej priložnosti društvo KD Sabotin tradicionalno prireja v sodelovanju z župnijo sv. Mavra in Silvestra, Zvezo slovenske katoliške prosvete, Društvom krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje in pod pokroviteljstvom Občine Gorica tridnevno praznovanje. Letos bo potekalo od petka, 15., do nedelje, 17. februarja, na sedežu društva Sabotin v prostorih nekdanje šole.

V društvu smo zelo ponosni, da smo končali za vas pomemben projekt. V roke bomo dobili zanimivo publikacijo *Drobci zgodovine Štmavra*, ki sta jo ob 30-letnici KD Sabotin sestavili Slavica Radinja in Erika Jazbar, platnico pa je izoblikoval domačin Adrijan Feri. Po dolgem zbiranju in urejanju

briškoli, zato so vsi ljubitelji družjenja in kvartanja vabljene v petek ob 20. uri v društvene prostore KD Sabotin. V soboto se bo praznovanje nadaljevalo s kulturnim programom, ki bo v društvenih prostorih z začetkom ob 20. uri. Na tem večeru boste lahko prisluhnili predstavitvi publikacije in izvedeli marsikaj o Štmavru, česar si sploh niste predstavljali. Program bo s svojo točko popestrila plesna skupina DANCE & presion sekcija A 3. razreda SŠ I. Trinko iz Gorice. Ker v Štmavru gojimo radi zborovsko petje, tudi to ne sme manjkati ob takih priložnostih. Večer bosta popestrila MoPZ Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic in gostujoča ženska vokalna skupina Rupa-Peč, ki jo vodi zborovodkinja Zulejka Devetak. Praznovanje se bo nadaljevalo tudi v nedeljo, ko bodo od 10. ure delovali kioski s tipičnimi jedmi in predvsem s tradicionalnimi štruklji. Ob 14. uri bo tudi slovesna sv. maša v vaški cerkvi. Kdor si želi spoznati zanimive drobce zgodovine našega prostora, preživeti nekaj prijetnih trenutkov v družbi in okusiti slastne jedi, predvsem tipične štmavrske štruklje, je toplo vabljene v Štmaver.

Katja Volpi

DRUŠTVI JADRO in TRŽIČ
vabita na

VEČER SLOVENSKE KULTURE

nastopili bodo:

Fantovska skupina Devin-Nabrežina, vodi Mirko Ferlan
zbor OŠ Ljubka Šorli-Romjan, vodita Lucija Lavrenčič in Veronika Grassi
Ženska skupina DU Nova Gorica: Citre za dušo
uvodni govor: Alenka Štručl, županja Občine Divača
V znamenju Simona Gregorčiča: Rudica Požar
razstava: Ljudje v Laškem med prvo svetovno vojno, Giancarlo Berin

petek, 15. februarja 2019, ob 19.30
avditorij v Ronkah

Tržaško knjižno središče

Osrednja proslava bo v Čedadu

V Tržaškem knjižnem središču so v ponedeljek, 4. februarja, predstavili letošnjo osrednjo proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku, ki jo skupaj prirajata že deseto leto krovni organizaciji SSO in SKGZ. Letošnjo proslavo, ki nosi naslov *Kot ptice prešerno - Glasbeno popotovanje od morja do gora*, bosta izoblikovala Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Glasbena matica. Predsednika krovnih organizacij Walter Bandelj in Rudi Pavšič sta v uvodu povedala, da bo proslava

v Čedadu. To je poseben pečat, ki ga hočeta dati krovni organizaciji, kajti položaj v Benečiji je zapleten in je zelo pomembno biti vedno prisotni, da se slovenska skupnost ohrani in utrdi tudi v videmski pokrajini. Slavnostni govor bo imela Margherita Trusgnach, ki je prava duša Kulturnega društva Rečan-Aldo Klodič; letos praznuje to beneško društvo petdesetletnico delovanja. Sledil je opis poteka proslave; program sta predstavila ravnateljica SCGV Emil Komel Alessandra Schettino in

ravnatelj Glasbene matice Bogdan Kralj. Režijo so zaupali Romeu Grebenšku, koreografijo Sanji Vogrič, grafično oblikovanje Ivanu Persogli in luči ter ozvočenje Valeriu Trusgnachu. S predstavo hočeta soli prikazati glasbeno udejstvovanje slovenske narodne skupnosti v Italiji od Trsta, preko Gorice, do Benečije in Rezije. Glasbeno popotovanje ne bo samo instrumentalno, ampak tudi pevsko in plesno.

Tržaško območje bo zastopal Harmonikarski orkester Glasbene matice Synthesis 4, ki ga vodi Fulvijo Jurinčič. Goriški prostor bo v drugem sklopu predstavil Mladinski mešani pevski zbor Emil Komel pod vodstvom Davida Bandlja. V tretjem in zadnjem sklopu bo nastopal Komorni godalni orkester, ki ga sestavljajo profesorji in učenci obeh šol. Soli sta pri organizaciji združili moči učencev in profesorjev ter skušali posredovati mladim slovensko kulturno tradicijo v obliki ustvarjalnosti, a tudi ljudskega izročila. Proslava bo v nedeljo, 10. februarja 2019, ob 17. uri v cerkvi sv. Frančiška v Čedadu. SSO in SKGZ sporočata, da bo organiziran avtobus.

MČ

Foto: Matevž Čotar

47. literarni natečaj Mladike

Znani so nagrajenci

Komisija literarnega natečaja Mladike, ki se je sestala v torek, 29. januarja 2019, na sedežu Slovenske prosvete na ulici Donizetti 3, je obravnavala 76 prispevkov v prozi in 62 ciklusov pesmi, ki so v roku prispeli na natečaj. Komisija je po temeljiti razpravi in oceni dospelih prispevkov podelila naslednje nagrade:

PROZA
Prvo nagrado prejme novela *Eter je bil slab prevajalec*, ki je prispela pod psevdonimom Malgorzata. Avtorica je **Tadeja Krečič Scholten** iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme novela *Poslednji humanist*, ki je prispela pod psevdonimom Humanist. Avtorica je **Barbara Zlobec** iz Trsta.

Tretjo nagrado prejme novela *Pianopianist*, ki je prispela pod psevdonimom Po neki zanimivosti v neki zgodovini. Avtor je **Gasper Tonin** iz Kamnika.

Komisija priporoča za objavo še novele: *Panta rei - Vse teče* Tanje Rebula, *Vandrovec* Cvetke Pešiček, *Jesen, ki je ni bilo* Samie Žunič, *O imenih* Staneta Pečka, *Voda v grlu* Tadeje Krečič Scholten, *Umevanje* Veleuma Biljana Makujevič, *Slutnja* Mojce Petaros, *Zarota* Olge Paušič.

POEZIJA

Prvo nagrado prejme cikel pesmi *Kot bi senca zdrsula čez žarek*, ki je prispel pod psevdonimom Robi. Avtor je Milan Novak iz Varazdina.

Drugo nagrado prejme cikel *Dantejev svečenik. V spomin na Andreja Capudra*, ki je prispel pod psevdonimom Spomin. Avtorica je **Marija Švajncer** iz Maribora.

Tretjo nagrado prejme cikel pesmi *Selitev v brezimnost*, ki je prispel pod psevdonimom blink-182. Avtor je **Aleš Jelenko** iz Starograde.

Komisija priporoča za objavo še cikel pesmi *Italijanske razglednice* Leva Detele, cikel pesmi *Marije Škorjanec, Pesmi Nike Čok*, cikel *Ko jesen šepeta* Metke Kacin Beltrame, *Peterostišja (cinquaini) iz mojega cikla "V noči polni besed"* Dimitrija Škrka iz Slovenske Bistrice in cikel pesmi *Olge Kolenc*.

Za komisijo literarnega natečaja Mladike **Marij Maver**

Podelitev nagrad bo v ponedeljek, 11. februarja 2019, ob 20. uri na Prešernovi proslavi Slovenske prosvete in Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3 v Trstu.

Špeter / Posebno čaroben večer v SMO

Filmski zapis o Luisi Tomasetig

Nediške doline in Luisa Tomasetig, pripoved o umetnici, ki je ujeta v pravljico med pobožji in reko v vizualni pripovedi režiserja Marka Sosiča. Filmski zapis, ki pripoveduje brez besed in nas že od prvega trenutka popolnoma očara, je številnemu občinstvu, zbranemu v Slovenskem kulturnem centru v Špeteru, po kratkem uvodu Žive Gruden, predstavila vodja slovenskih program pri televizijski postaji RAI, Martina Repinc. Pripoved o življenju in ustvarjanju ilustratorke in slikarke Luise Tomasetig se vije preko štirih letnih časov v prelepem zakulisju Benečije, njene narave in njenega skrivnostnega pravljničnega sveta. Gre za čisto poezijo posnetkov, kjer se sedanost in preteklost prepletata z umetniškim

iskanjem in čustvi. Marko Sosič je Luiso, ki je v dokumentarcu razkrila najbolj skrite koticke svoje intimnosti, ujel doma, v Čedadu in v naročju beneških gozdov. S sliko je odlično prikazal iskanje, ki v njej rojeva barve in sanje, tesno vez z lepoto Nediških dolin, prizore iz narave in Luisinega življenja pa je odlično spojil z njenim opusom. Naravni elementi, ki so sestavni del filmskega zapisa, so tako močno povedni, da v njem nadomeščajo besede, pripoved o Luisi Tomasetig pa je

glasovi notranjih strahov in glasovi živali. Ti so bili namreč v Benečiji prisotni tudi v tistih

temnih časih, le-te ponazarjajo strašljive podobe, ki živijo v Luisinih spominih, ko je bila slovenska beseda prepovedana. Mitske figure, ki so v Benečiji prisotne na vsakem koraku, poosebljajo pozitivne in negativne elemente, strahove in prispodob, sredi katerih je Luisa nekaka vilinska figura, morda odsev skrivnostnih,

ponosnih beneških krivapet, modrih in nagajivih ženskih figur iz beneške mitologije. Luisi v tem filmskem zapisu ni dana beseda, izraza pa se prek narave in svojih del, barv in prispodob. Za režijo dokumentarca je poskrbel mojster slike in besede, režiser Marko Sosič, ki je skupaj z Luiso Tomasetig tudi avtor scenografije, snemal je Alex Purič, pri montaži sta sodelovala Marko Sosič in Alex Purič.

Suzy Pertot

Afera o gledališkem plagiatu: Boris Kobal se je končno oglasil

Opravičilo naj bi bila osebna stiska

Kot je znano in smo o tem že pisali, je sredi letošnjega januarja Slovensko ljudsko gledališče Celje umaknilo iz repertoarja predstavo *Profesionalci espe* Borisa Kobala, ker je bilo vodstvo gledališča obveščeno, da je komedija plagiat. Boris Kobal se je s tem delom, ki je doživel odrski krst v režiji Jaše Jamnika konec novembra 2018 v SLG Celje, potegoval za naslov zlahtno komedijsko pero 2017 in na natečaju dosegel tretje mesto. Letos pa se je po nekaj uspešnih ponovitvah razvedelo, da je v resnici ta komedija plagiat. Ni namreč izvirna, ampak prevod dela *La prova generale* (Generalca) italijanskega avtorja Alda Nicolaja. Čeprav je vsa ta afera odeli Kobala, režiserja in igralca, večkrat ne samo ujedljivega, ampak tudi predrznega komika, v najbolj temne barve, se on sploh ni javil. Za vse je bil nedosegljiv. Zdal pa je vendarle spregovoril. Na Slovensko tiskovno agencijo je poslal pismo, v katerem se je opravičil zaradi tega svojega "nesprejemljivega dejanja". Do tega naj bi prišlo, ker se je znašel v hudi osebni stiski. Zaradi gledališča, kateremu je posvetil velik del svoje življenjske moči in ki mu je dalo kar nekaj zadoščanj, je zamenjal marsikaj v svojem zasebnem življenju. Napisal je, da je

pred leti padel "v težko depresivno stanje", ki se, kljub strokovni pomoči, "v zadnjih letih le še poglablja". V opravičilu obžaluje, da se je pod prevodom dela drugega avtorja podpisal s svojim imenom, pa tudi to, da se ni takoj opravičil slovenski javnosti. V pismu je tudi zapisal, da je težko razumeti, kako se sam počuti osamljenega, kako je depresiven in v hudi osebni stiski. Hudo mu je, da ga pri 63 letih, ko se čuti še poln ustvarjalnega zagona, gledališča kar prezrejo. Čuti se izbrisane. "In v tej stiski sem naredil največjo neumnost v življenju: podpisal sem se pod delo nekoga drugega. V tem pogledu ni opravičila in bom za to nosil vse posledice". Opravičil se je in prosil za razumevanje tudi igralce in režiserja Jamnika. Sam ve, da bi bil moral stopiti pred javnost takoj, ko se je razvedelo, da delo ni njegovo, a tega ni mogel storiti, ker "več je bilo novinarskih vprašanj, bolj sem tonil v svojo črno luknjo". Moral je zbrati vse svoje moči in se "soočiti s posledicami svojih dejanj. Soočiti se moram s tem, da sem z enim samim dejanjem ustvaril velik črn madež, ki ga ne bo mogoče izbrisati", je napisal Kobal. Celjskemu gledališču je sicer že izplačal ves avtorski honorar. Gledališče je namreč podalo kazensko ovabo

zoper Kobala in zahtevalo povrnitev 13.000 evrov, ki jih je prejel kot avtor komedije. Ker je gledališče samo prijavilo plagiat, je dobilo le 3063 evrov kazni, ki so jo morali izplačati agentu v Italiji za avtorske pravice. Zaradi te afere je upravni odbor Šentjacobskega gledališča Kobala predčasno razrešil s položaja direktorja in umetniškega vodje

gledališča in mu odpovedal pogodbo o zaposlitvi. V SLG Celje pa so zavrnili njegov predlog, da bi spet začeli igrati sporno komedijo.

To je res zelo žalostna, nedopustna in obsodba vredna zgodba, ki skupaj z drugo o nezaslišanem ravnanju z uslužbenci zdaj že odstavljena ministra za kulturo prekriva s temno senco svetel Prešernov dan, slovenski državni praznik, ki bi ga morali vsaj kulturniki obeležiti brez črnih madežev na duši in vesti.

IK

Izjava o Borisu Kobalu

Izjavljam, da mi je zelo žal, da je moj bivši dijak, katerega sem zelo cenil in je pisal sijajne šolske naloge, da se je pregrešil na takšen način, in bi svetoval, da bi se na neki prijateljski raziskavi doglavo, ali je bilo stanje res tako kritično, da se je tako spozabil. Obenem pa bi rekel, da mi je žal, da se ga ima za plagiatorja zaradi ene, čeprav hude pregreške, obenem pa bi potrdil, da ga zelo cenim, zato ker je edini prisluhnil moji večkrat izraženi zahtevi, da se ob dnevu spomina vsi spominjamo tudi političnih deportancev, antinacistov iz cele Evrope, ki so morali v delavskih taboriščih (1600) trpeti ob lakoti, delo in sabotaže plačati z obešanjem v Dori (10 deportancev naenkrat je šlo na vešala in še potem 20 deportancev naenkrat je ravno tako plačalo svoje sabotaže, nazadnje pa zaradi bolezni plačali tudi s svojim življenjem, kakor je bilo že omenjeno pri obešanih). Zato mislim, da je njegovo delo, ki je vse to nekako vzelo v poštev, in je dal na oder svojo *Nekropolo*, treba mu pristiati kot veliko zaslugi, saj moje delo je na primer šlo v gledališče Verdi v Trstu, kjer se je zgodilo, kakor piše Claudio Magris, da so ob tem dramskem delu tako Slovenci kot Italijani postali v resnici prijatelji in slovenski pisatelj in Tržičan Boris Pahor postal naš skupni avtor kot Saba, Italo Svevo in Srečko Kosovel.

S spoštovanjem
Boris Pahor

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
SNG NOVA GORICA
GLASBENA MATICA

Jason Robert Brown
Zadnjih pet let
The last five years
muzikal

režiserka: **Jasmin Kovic**
igrata (in pojeta): **Danijel Malalan, Patrizia Jurinčič Finžgar**
sodeluje instrumentalna skupina Glasbene matice
glasbeni vodja: **Andrejka Možina**

Trst, Mala dvorana SSG
petek, 8. februar, ob 20.30
sobota, 9. februar, ob 20.30
četrtrek, 14. februar, ob 20.30
petek, 15. februar, ob 20.30
sobota, 16. februar, ob 20.30
nedelja, 17. februar, ob 16.00 (z avtobusnim prevozom)
petek, 22. februar, ob 20.30
sobota, 23. februar, ob 19.00
nedelja, 24. februar, ob 16.00 (z avtobusnim prevozom)

Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž
ponedeljek, 18. februar, ob 20.30 (z avtobusnim prevozom)

www.teaterssg.com

S 1. STRANI Ukve / Pogrebna sveta maša za gospoda Maria Gariupa

Odšel je eden izmed naših zadnjih čedermacev

Tako je poudaril videmski nadškof Andrea Bruno Mazzocato med pogrebnim bogoslužjem za dolgoletnega ukovskega dušnega pastirja Maria Gariupa, enega izmed naših zadnjih čedermacev, v nedeljo, 3. februarja. Nadškof je bogoslužje daroval ob somaševanju slovenskih in italijanskih duhovnikov. Nabito polna cerkev svetih Filipa in Jakoba v vasi Kanalske doline je izžarevala hvaležnost za duhovnika, ki je za tamkajšnje vernike v več kot štiri desetletjih postal ne le duhovni oče, ampak tudi svetilnik slovenstva. Gospod Gariup je bil namreč pripadnik takega duhov-

ništva, ki je evangelij oznanjevalo v duhu z narodnim izročilom in jezikom. Rojen je bila leta 1940 v Topolovem, Beneški vasi. V duhovnika je bil posvečen leta 1965 skupaj z Dionizijem Matevčičem, ki je preminil pred dvema letoma, Božom Zuanello in Marinom Qualizzo, ki bil prisoten pri pogrebni maši za sobrata v Ukvah. Leta 1974 je Mario Gariup postal duhovnik v Ukvah in Ovčji vasi. Dolgo časa je skrbel tudi za Naborjet in Lužnice. Kot je med sveto mašo v imenu slovenskih organizacij iz Kanalske doline poudarila Ana Wedam, je

gospod Gariup veliko pomagal župljanom po potresu leta 1976 in po povodnji leta 2003. Dušni pastir si je predvsem prizadeval za uveljavljanje slovenskega jezika v cerkvi in socialnem življenju. Takoj po svojem prihodu v Kanalsko dolino je s kulturnim delavcem Salvatorjem Venosijem

Foto dd

organiziral tečaje slovenskega jezika. Zaradi tega ga je napadalo in obrekovalo krajevno časopisje. In prav zaradi polemike okrog tečaja

slovenščine se je vnela tako imenovana 'ukovska afera', ko se je gospod Gariup moral braniti pred sodiščem leta 1977. "Da smo danes tukaj skupaj ob našem dušnem pastirju, je to tudi zaradi energije, ki nam jo je gospod Mario znal prinašati", je dejala Ana Wedam. Svojo narodno pripadnost je izražal tudi na podlagi bogate publicistične dejavnosti. Bil je

italijani. Bil je tudi pobudnik in urednik župnijskega vestnika 'Ukva'. Veliko vlogo je odigral tudi pri delovanju ukovskega cerkvenega pevskega zbora. Gospod Gariup se je zaradi neozdravljive bolezni zdravil v Vidmu, a želel je umreti v ukovškem župnišču, med svojimi ljudmi. Počival bo na tamkajšnjem bližnjem pokopališču.

Kulturni dom Gorica / Predstavitev knjige Gorica je naša Drugačen pogled na naš mali svet

Gotovo je zapadli sneg, ki je pobelil Goriško, bil vzrok, da se je v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici v sredo, 23. januarja 2019, zbralo manjše število poslušalcev. Na srečanju z avtorjem, ki ga je priredil Kulturni dom v sodelovanju s kulturno zadrugo Majo in društvom 1001 iz Gorice ter pod pokroviteljstvom SKGZ, je bil gost Primož Sturman. Večer je uvedel predsednik Kulturnega doma Igor Komel. Na srečanju je bil predvsem govor o literarnem prvencu Primoža Sturmana *Gorica je naša*, pa tudi o literaturi na splošno. Knjiga je v 500 izvodih, kar je dobra naklada za slovenski knjižni trg, izšla lani pri mariborski založbi Litera. To je nova potrditev, da imajo Primorci raje Štajerci kot Gorenjci, razen, če se primorski besedni ustvarjalci ne preselijo v Ljubljano (pri nas trdno vztrajata Marij Čuk in Ace Mermolja). Tako sta polemično pripomnila Jurij Paljk, odgovorni urednik našega tednika, ki je vodil pogovor, in gost Primož Sturman (1980), doma s Katinare, ki je mladost preživel na Opčinah. Leta 2010 si je za nov dom izbral vasico Brje pri Koprivi na Krasu. Na tržaški univerzi je dokončal študij sodobne zgodovine. Po nekajletnem obdobju sodelovanja pri Radiu Trst A, Primorskem dnevniku in Novem glasu, za katerega je kot odlični sodelavec prispeval mnogo tehničnih zapisov in tu tudi postal publicist, in čeprav je opravil državni časnikiški izpit, se je odločil za pedagoško delo. Zdaj je namreč profesor na liceju A. M. Slomška v Trstu. Kot je sam dejal, je literaturo vzljudil v domači hiši. Družina ga je precej zaznamovala, čeprav v njej ni dobil veliko spodbude za branje, a živeli so med knjigami in vedno gojili lep jezik. Na njegovo pisanje ni vplivala mama Majda Artač; sama namreč piše pesmi in ima različne poglede na literaturo, morda pa njegov ded Ivan Artač, čeprav je pisal bolj po "mohorjansko". Sam je začel ustvarjati že l. 2010; takrat je pisal pesmi. Izšle so v reviji Poetikon z naslovom *Ciklusnost*. Povedal je, da se je literaturi približal, ko je delal habilitacijo l. 2014. Domislil si je, da bi z literarnim ustvarjanjem lahko tudi nadgradil svoj publicistični

jezik. *Gorica je naša* je njegovo prvo prozno delo, a gotovo ne zadnje. Saj ima že pripravljeno novo zbirko kratkih zgodb. Ta oblika mu najbolj ustreza. Knjiga *Gorica je naša* sestavlja devet zgodb. To je "suma" vsega tistega, kar smo sami doživeli, je opomnil Paljk, a je tudi čisto drugačen pogled na ta svet glede na to, da avtor ni obremenjen s preteklostjo. Mimogrede je omenil tudi pisateljevo bogoskatejstvo in to, da je večkrat obiskal Alojza Rebulo, ki ga je

Njegovi protagonisti so zavezani življenju, pa tudi iskanju. Paljka je najbolj prevzela zgodba, katere pripovedni okvir je čas, ko se je zgodil umor štirih mladih na bazovski gmajni. Pisatelj opisuje te dogodke iz neke določene distance, kot zunanji opazovalec. Ta zgodba *Igra z ognjem*, ki se dogaja l. 1930, je sicer nastala l. 2015. V tem njegovem prvem proznem poskusu je forma bolj klasična, Hudolin jo je imenoval "noveleto". Od te do zadnje zgodbe - zamisel za zgodbo se

Igor Komel, Primož Sturman in Jurij Paljk

imel za nekakšnega vzornika. Spretno besedo, po Paljkovem mnenju "drzen esej", je knjigi napisal Jurij Hudolin, ki o delu pravi, da gre za "intrigantno čtivo. Zanesljivo pa ne le za ljudi, ki smo tako ali drugače povezani z Mediteranom, Trstom, Krasom in Italijo, saj ne gre za lokalne vinjete". Zgodbe v knjigi so vse umešene v naš čas in niso avtobiografske, čeprav je v njih avtor prisoten. V njih se zrcalijo naše življenje in ljudje, ki živijo ob meji, pa tudi bivanjske stiske. Nekatere izmed zgodb so tako dobro strnjeno napisane, da bi se iz njih dalo razviti roman, je opozoril Paljk. Tudi Orlando Uršič, urednik založbe Litera, Sturmana spodbuja k pisanju romana, a on pravi, da ni še pripravljen na to. Paljk je o jeziku v Sturmanovem prvencu dejal, da je sodoben, živ, mestoma tudi grob, kar preseneča. V njem je tudi več avtohtonih, domačih izrazov (npr. borjač), ki jih osrednja Slovenija ne pozna. In prav je, da jih spozna. Njegovo pisanje je zgoščeno, pretehtano, premišljeno, zgodbe pristne, življenske. Paljk ceni to, da v njih ni moraliziranja, kar kaže že na mojstrski način pisanja.

lahko v njem kali tudi en teden, v treh dneh pa je že napisana na računalniku - je prehodil kar nekaj literarne poti, je o sebi povedal avtor, in zaznal neki svoj razvoj, ne sicer pri tematikah, ki ostajajo bolj ali manj iste (problem meje, ontološki problem), ampak v pisanju. Sam misli, da bi se sodobni pisatelji morali žansko spremeniti, ker je v današnjem času treba pisati drugače kot v Cankarjevem, pa tudi drugače, kot sta pisala Pahor in Rebula. Prav s to naslovno zgodbo je hotel te svoje želje urediti. "Zdaj moramo spremeniti pogled na nekatere teme, ki so nam bile drage ali celo svete, jih odstaviti z oltarja, malo tudi provokativno". Časi so se namreč spremenili in z njimi tudi ljudje, ne samo pisatelji, ampak tudi bralci. Danes imamo manj časa za branje, zato so po njegovem mnenju idealne take kratke zgodbe. Na tak način se tudi bralcu dopušča nadgradnja. Takšna literarna oblika mu je pomagala, da je tudi zajezil svojo jezikovno "poplavo" - pisal je tako, ker je živel od vrstice: več napisanega, več honorarja...

/str. 14
Iva Koršič

Dolgoletna tradicija se nadaljuje Vabilo na pust v Benečijo

Letos nas je pust zelo zgodaj presenetil, predvsem v Nediških dolinah, kjer na Matajurju bele snežne krpe še kljubujejo soncu in kjer je modra spomladanska odeja zafrana še daljna slutnja. Praznovanje pusta se je v Benečiji začelo že 3. februarja z osrednjim, najbolj turističnim dogodkom v Špietru. Tu je bil po odprtju kioskov večerni ples v maskah pod ogrevanim šotom. Veliki pustni sprevod je bil po špietarskih ulicah v nedeljo, 4. februarja. To ni tipičen sprevod zovoz in skupin, ampak veselo srečanje značilnih starih mask ali "pustov" v beneškem narečju iz vseh Nediških dolin. Z vragolijami in ob spremljavi "beneških ramonik" so se po Špietru podili blumarji v belih oblačilih s pisanimi klobuki. Iz vasi Matajur so se v dolino odpravili "pustje", in sicer "ta liepi in ta gardi", babe z možmi v košu, na verigi pa z njimi še "zloudij", ki ga je angel krotil. Iz Ruanaca so se udeležili spredva pisani "pustje", izredno zanimive maske, sestavljene iz pisanih trakov, ki ima-

jo iste barve in podobne značilnosti kot beneški Harlekin. Nekateri raziskovalci trdijo, da je le-ta nastal ravno v času, ko so bile Nediške doline pod Be-

neško republiko, in se je zgedoval ravno po starih maskah iz vasi Ruanac. Zvečer je bil v Špietru ples s domačim beneškim ansamblom Skedinj. Ta teden bo pustno norenje za-

jelo marsikatero beneško vas. V nedeljo, 11. februarja, si radovedneži lahko ogledajo tek Blumarjev okoli dveh zaselkov, ki sestavljajo vas Črni varh. Blumarji s svojimi pisanimi klobuki in palico v rokah tečejo v krogu, ki je širok približno 4 kilometre, in to tolikokrat, kolikor je tisto leto mask. V obeh zaselkih se ustavijo za srečo in za dobro letino, obenem pa čim višje poskakujejo s pomočjo palic, tako da zvonci, ki jih imajo okoli pasu, divje pozvanjajo. Do vasi se da priti tudi peš iz Podbonesca po planinski stezi, tako da ogled starih mask lahko združimo s prijetnim planinskim pohodom. V soboto, 10. februarja, bodo pustje noreli po vasi Ruanac, tudi to si radovedneži lahko ogledajo, maske pa bodo pobirale po hišah ob spremljavi "ramonik" po vseh vaseh, od Prosnida in Tipane do Dreke in Gorenjega Marsina, kjer bosta v nedeljo tudi sprevod in veseljačenje po vaških ulicah.

Vabljeni na nekoliko drugačno pustovanje v Benečijo; če se boste pustili ujeti v veselje prastarih šeg, vam nikakor ne bo žal. S. P.

S 4. strani

S pomembnimi dnevi ...

Kako jim je ime, bodo otroci lahko odkrili, če bodo pravilno izpolnili priložene vaje, ki so tudi lep trenutek za bogatenje jezika. Tudi za šolsko uro je zelo primerna rubrika *Slovenščina za v žep*. Piše jo učiteljica Barbara Rustja. Tokrat je pozornost usmerila na svojilne pridevnike, ki nemalokrat delajo šolarjem preglavce. Pastirčkovi bralci imajo na razpolago kar nekaj primerov in vaj, da bodo lahko odslej pravilno odgovorili na vprašanje *Cigavo je?*. Hkrati pa lepo pobarvali sličice. *Jezikovni vozliček za tvoj jezik* Berte Golob, ob ilustracijah Monice Quaggiato, se v stihih igra z besedo levo, levica ... Vsi, ki ljubijo branje in lepe zgodbe, naj se ustavijo pri ljubi pravljici, ki jo je stala Lidija Jarc in jo naslovlila *Balonček in Lubek*. Pripoveduje o veвериčku Lubku, ki je našel na visokem kostanju rdeč balonček. Presrečen je bil ... a balonček je počil, ko je Lubek

kušal zaustaviti njegov let v nebo ... Kdo mu je balonček zašil in zalepil, bo pa razkrilo branje. Zgodbo je pristrčno ilustrirala Monica Quaggiato. Kako pomembno je, da ima brlog več izhodov, je lisica obrazložila jzbecu v basni Vojana T. Arharja *Lisica in jzbec*, ki jo je likovno opremila Danila Komjanc. Življenje in delo blaženega Martina Slomška, ki se je rodil na Slomu pri Ponikvi, približno 15 km daleč od Celja, v kmečki družini, 26. 11. 1800 (teden dni pred Prešernom), in umrl v Mariboru 24. 9. 1862 ter je pokopan v mariborski stolnici, predstavlja Mariza Perat. Zgoščeno opisuje njegovo otroško dobo, šolanje, pri katerem je bil zmeraj odlični, njegovo duhovniško posvečenje l. 1824, pa kako je l. 1846 postal lavantinski škof, njegovo vztrajno prizadevanje, da je škofijo prenesel v Maribor, in njegovo skrb za mlade - njegov je učbenik *Blaže in Nežica v nedeljski soli*. Leta

1852 je v Celovcu ustanovil Mohorjevo družbo, "ki je med Slovence pošiljala knjige in jih tako vzgajala in izobraževala". Kako je bilo z Mojzesom in mano, ki je padala z neba, piše Kateřina in dodaja recept za sladek snežnobel kruhek. Natančno, ljubko ilustracijo Mojzesa in faraonove hčerke je prispevala Graziella Zavavlad. Vesna Benedetić je svoji dve strani namenila opisu velikega Leonarda (1452-1519). Leonardo da Vinci je bil pravi genij. Bil je slikar, a ukvarjal se je še z anatomijo, astronomijo in gradbeništvom. Zelo znana so njegova dela: enigmatična Gioconda, Zadnja večerja in Vitruvjev človek, ki ga najdemo tudi na evro kovancu. Vneti smučarji bodo v februarškem Pastirčku našli še pet smučarskih pravil, vsi pa razvedrilno stran in celo vrsto prekrasnih živopisanih risbic Pastirčkovih bralcev in barvno fotografijo, ki so jo poslali petošolci OŠ Abram iz Pevme. Na njej so božična drevesca, ki so jih izdelali po navodilih Vesne Benedetić v decembrskem Pastirčku. Prijetno branje!

V političnih strankah izbirajo kandidate za evropske volitve

Novi varuh človekovih pravic bo deloval v prid ogroženim posameznikom

V Sloveniji je, sodeč po dogajanjih v javnosti in ravnanju političnih strank in civilno-družbenih gibanj, zmeraj znova razvidno, da je država razdeljena na dve mnenjski polovici. Vsaka s svojo ideološko opredeljenostjo ustvarja svoje politično izhodišče in strategijo za delovanje v konkretnih razmerah in življenju. Vendar so tudi primeri drugačnega ravnanja in odločanja. To se je zgodilo z izvolitvijo novega varuha človekovih pravic, za katerega so glasovali poslanci vseh strank, zastopanih v parlamentu. To je 53-letni Peter Svetina, specialni pedagog in socialni podjetnik, ki sta ga za novega varuha predlagala Nacionalno združenje za kakovost življenja, Ozara Slovenija, in Center Korak za osebe s pridobljeno možgansko poškodbo. Izbran je bil z glasovi vseh 89 poslancev, navzočih na zasedanju državnega zbora, kar je najvišja podpora, s katero je bil izvoljen katerikoli varuh človekovih pravic v vsej zgodovini Slovenije.

Peter Svetina pričakuje, da bosta Državni zbor in Vlada upoštevala njegovo delo in predloge. Poudarja, "da so zanj vse teme pomembne. Zagotovo bom pozornost namenil ranljivim skupinam, toda ne bom zastopoval ostalih. Varuh človekovih pravic je namenjen vsem. Vsak od nas, tudi če tega nočemo in se tega ne želimo zavedati, lahko postane ranljiv". Toda Peter Svetina je ob zadržanosti, "da si je vedno prizadeval za dostojanstvo ljudi, spoštovanje človeka, ne glede na to, kakšen je", opozoril tudi na

občutljivo temo, za katero pa se aktualna oblast ne opredeljuje oziroma o njej najraje molči. V pogovoru z Rosvito Pesek, v oddaji Odmevi, na javni TV Slovenija, je namreč poudaril, "da je v Sloveniji veliko prikrite revščine, tiste, ki jo ogroženi zaradi predsodkov ali ohranjanja dostojanstva prikrivajo v svojih domovih. Tudi odpravljajte te revščine je dolžnost države". Tega mnjenja in opozorila novega varuha človekovih pravic, razen javne TV, ni objavil noben drug provladno usmerjen medij. Kronika drugih dogodkov v prejšnjih dneh navaja, da Državni zbor ni sprejel zahteve opozicijskih strank, SDS in SNS, za ustavno obtožbo premierja Marjana Sarca, ker njegova vlada ni izpolnila obtožbe ustavnega sodišča glede financiranja zasebnih šol, ki izvajajo javni izobraževalni program. Predsednik vlade pa je zagotovil, da bo vlada zahtevo ustavnega sodišča za enakopravno financiranje zasebnih šol, ki izvajajo od vlade določen javni program izobraževanja, izpolnila najkasneje do pričetka novega šolskega leta. Torej do 1. septembra letos.

Hkrati v parlamentarnih strankah pripravljajo sezname svojih kandidatov za udeležbo na volitvah v evropski parlament, ki bodo domnevno v drugi polovici meseca maja. Očitno je, da bi radi vsi sedanji evropski poslanci iz Slovenije, vseh je 8, ponovno kandidirali in bili izvoljeni, po mnenju mnogih predvsem zaradi visokih plač in drugih ugod-

nosti, ki so jih deležni kot parlamentarci evropske povezave. Zadovoljstvo in dvome vzbujajo odločitve Nove Slovenije, krščanskih demokratov, da no-

Peter Svetina

silec liste kandidatov te stranke za izvolitev ne bo sedanji oziroma njen dolgoletni evropski poslanec, Lojze Peterle. Sam se sicer trudi, da bi bil na vrhu kandidatov, toda kaže, da se vrh stranke usmerja k podpori Ljudmile Novak, nekdanje predsednice Nove Slovenije, krščanskih demokratov, ki pa je tudi že bila evropska poslanka. V celotni zgodbi kandidiranja za različne organe, v tem primeru za slovenske predstavnike v evropskem parlamentu, bi morali upoštevati, da je v Sloveniji poleg kandidatov strank še veliko drugih sposobnih in moralno neomadeževanih ljudi, ki bi lahko uspešno in učinkovito opravljali funkcije tudi na evropskem političnem prizorišču. Toda, kot

je v Slovenskem času, časniku za družbo in kulturo, ki je priloga tednika Družina, zapisal Bogomir Štefanič, "se v Sloveniji piše o ljudeh kakor o smeteh. Gre za

star špalir psovalcev. Stvar je tako daleč, da javnost ob tem molči, pametni ljudje pa se umi-

kajo v zasebnost. Mnogi odkriti zagovorniki demokratičnih vrednot in meril, ki jih je prinesla slovenska pomlad, mnogi odlični strokovnjaki so se naveličali vsakdanjega medijskega linča in se umaknili iz javnega življenja".

Z ministrstva za kulturo je odšel Dejan Prešiček, nekdanji minister, ker naj bi šikaniral uslužbenca, na zahtevo predsednika vlade pa sta oziroma bosta morala odstopiti tudi oba državna sekretarja na ministrstvu za kulturo, Jan Škoberne in Vojko Stopar. Nekdanji minister Dejan Prešiček naj bi se "proslavil" tudi s priznanjem na nacionalni TV Slovenija, "da uslužbenca ni trpinčil brez razloga".

Odmevno afero pa je povzročil tudi gledališčnik Boris Kopal, ki je ponaredil odsko delo italijanskega avtorja, zdaj pa se poskuša opravičevati. V sporočilu Slovenske tiskovne agencije, STA, je zapisal, "da je pred leti padel v težko depresivno stanje, zaradi katerega je naredil največjo neumnost v svojem življenju". Zanj ni opravičila in bo nosil vse posledice. Soočiti se

mora s tem, da je z enim samim dejanjem ustvaril velik črn madež, ki ga ne bo mogoče izbrisati. V reviji Reporter so na platnici zapisali, "da Boris Kopal ni nič rekla o tem, da je kot politični propagandist bruhal po desnici in Cerkv". Lahko bi pritrdili nekemu uporabniku spleta, ki je o aferi z Borisom Kopalom zapisal: "Za Kopalovo dejanje ne iščimo opravičil. Ni ga treba ne blatiti ne linčati. Moramo pa Borisu Kopalu hladno in s prezirom povedati, da je kršil naše moralne norme in da ga pri tem ne podpiramo ne opravičujemo, ker si želimo živeti v boljši Sloveniji". V Ljubljani so slovesno zaznamovali 155-letnico ustanovitve Slovenske matice. Častni pokrovitelj je bil predsednik države Borut Pahor. Slovenska matica je znanstvena in kulturna ustanova, ki prireja srečanja in razprave o najrazličnejših temah slovenske kulture in družbe. Ob jubileju so prikazali knjige in druge stvaritve Slovenske matice, vse od ustanovitve dalje. Objavili so tudi pesem o Slovenski matici, ki jo je v njenem koledarju za leto 1865 napisala Luiza Pesjakova. Slovenska matica je tudi druga najstarejša slovenska založba. Prvo mesto seveda ohranja Mohorjeva družba.

Marijan Drobež

Medana v Goriških Brdih Domačijo Alojza Gradnika čaka obnova

Domačija Alojza Gradnika v Medani je dobila novega lastnika. Prenova hiše, ki je v zelo slabem stanju, se bo tako lahko pričela. Prej je bilo to zaradi razpršenega lastništva skorajda nemogoče. Po besedah župana Občine Brda Franca Mužiča bo

uskladili. Ta nakup je bil zato resnično težaven, tako občina kot tudi sam pa smo prepričali lastnike, da so nepremičnino vendarle prodali", je za STA povedal Mužič. Decembra je novi lastnik na domačiji gostil študente arhitekture, ki bodo pripravili idejne zasnove

postavljena nova stavba, ki bo namenjena kulturnim dejavnostim, ki bodo seveda povezane s pesnikom Alojzom Gradnikom, ki je tam kar nekaj časa živel. V neposredni okolici nameravajo urediti apartmaje, dobili naj bi tudi manjšo garažno hišo", je povedal briški župan. Občina Brda bi rada odkupila del zemljišča in uredila parkirišče za obiskovalce Medane kot tudi domačine, saj je v neposredni bližini

imelo območje po obnovi drugačen videz od zdajšnjega, nekatere vsebine bodo namenjene vsem Medanjcem. "Problem s propadajočo domačijo smo imeli kar 10, 15 let, saj je imela ta nepremičnina večje število dedičev, ki se med seboj niso

ureditve. Na območju nekdanje Gradnikove domačije bo po županovih besedah nastal zanimiv projekt na področju kulture, nekatere vsebine pa bodo lahko koristili vsi domačini in obiskovalci Medane. "Namesto sedanjega propadajočega objekta bo tam

Gradnikove domačije vaško pokopališče. Celotna prenova domačije in gradnja načrtovanih objektov v okolici zdajšnje stavbe ne bo poceni, Mužič razkriva le, da se je občina z novim lastnikom že dogovarjala za odkup dela zemljišč. Kakšna usoda čaka mogočno murvo na dvorišču Gradnikove domačije, pod katero so se pred desetletjem dogajali tudi Gradnikovi večeri in Sanje v Medani, še ni znano. Starost in predvsem vremenske nevarnosti so drevo precej uničili. Popolnoma drugača pa je usoda rojstne hiše Alojza Gradnika v središču Medane. Hiša je obnovljena, Goriški muzej pa je v njej uredil muzejsko zbirko, v kateri predstavlja bogato Gradnikovo zapuščino.

Tino Mamič

DALMATINO

15

Na kolena

Zahodna krščanska civilizacija je na kolenih. Na eni strani krščanska, pa tudi sama občeloške družba doživlja dekadenco. Vrednote krščanstva in humanizma pospešeno izgublja svojo vrednost. Na drugi strani pa demografski izračuni napovedujejo izumrtje evropskih narodov in jezikov. V samo enem stoletju bo Evropa povsem neprepoznava. Pa saj je že papež Janez Pavel II. povsem jasno povedal, da bo Evropa brez krščanstva izgubila svoje bistvo. Da bo Evropa krščanska ali pa je več ne bo. Težnje kažejo na to. Da bi tak razplet obrnili, je težko verjeti. Pomagal bi le čudež. A prav čudežev je bilo v zgodovini že nekaj, zato te možnosti tudi ne gre zanamari ...

Edino prav je upirati se

Kaj lahko slehernik, ki čudežev sicer ne zna delati, stori zoper neizprosno propadanje krščanske Evrope, verjetno ni treba naštevati. Možnosti je namreč ogromno, čeprav gre za majhne korake.

Težava je bolj v tem, da teh možnosti ne izrabimo. Nekdo je nekoč dejal, da je lahko majhen korak za človeka v resnici velik korak za človeštvo. Znani igravec Gregor

Čušin je nekoč dejal nekako takole: "Ja, zahodni svet drvi v prepad. Ni rešitve. A ne glede na to bom skušal pod ta kolesa podstavljati polena in kamne, da se bo voz upočasnili. Mogoče se zdi nesmiselno, a to bom počel z vsemi močmi. Zakaj? Zato, ker je to edino prav. Čušinu moramo pritrditi. Verjetno sicer ne bomo vsi imeli toliko otrok kot on. Kakor tudi ne bomo spregovorili z evangelijskimi nagovori pred množico tolikokrat kot on. A vendar lahko najdemo tudi svoja polena in kamne, ki so mogoče malo manjši od Čušinovih, a zato nič manj pomembni. Saj veste: ni pomembno, koliko talentov imaš, ampak koliko jih zakoplješ, koliko pa oplenentiš."

Kako do čudeža

Pa se vrtno še enkrat k čudežu, ki je, če verjamemo evangeliju, povsem mogoč. Poglejmo prvi Jezusov čudež. Jezus je celo vodo na neki ohceti šel spreminjat v vino, pa čeprav tega sploh ni hotel; in je to slednjič storil zaradi materine prošnje. Če je to naredil, čudež proti svoji volji samo zaradi pomanjkanja alkoholne pijače, se mi ne zdi tako neverjetno, da ne bi pomagal pri ohranjanju civilizacije, ki nosi njegovo ime in katere ideal je socialno pravična družba. Mogoče pa je problem v tem, da ga za to še ni-

smo prosili. Oziroma, da naša prošnja ni bila tako močna. Ja, z Marijo tekmovati res ni tako preprosto. Težko je z njo konkurirati in izreči močnejšo prošnjo, prav zares. A vendar: Marija je človek, ni bog. Če se več ljudi združi v isti prošnji, potem pa bi bila nemara lahko tudi naša prošnja konkurenčna. Se vam ne zdi? Tega, kakopak, ne vemo. Lahko pa to izvemo. In to tako, da se nas veliko združi v molitvi za naš svet. Količina molitve v Evropi je vsako leto manjša. To je sicer težko izmeriti, a če gledamo na upadanje števila ljudi pri maši, bi težko iz tega potegnili kakšen drugačen sklep. Konservativci bi upadanje vernosti argumentirali tudi z držo pri maši: vedno več ljudi hodi k maši v trenirkih, vedno več ljudi med mašo pogleduje na telefončke, vedno manj je obhajil, manj se stoji in manj se kleči.

Poklekni na tla

Klečanje je ponekod povsem izginilo. Tudi v cerkvah, kjer imajo lepe klopi, mnogi preprosto stojijo ali celo sedijo. Ne vem, kako je s tem danes, saj se svet naglo spreminja, a pred dobrim desetletjem so kristjani na Poljskem in Slovaškem med povzdigovanjem vsi

klečali. Ne le tisti, ki so bili v klopeh s klečalniki, ampak vsi. Preprosto so vsi v cerkvi med povzdigovanjem poklekili na tla. Ta gesta se me je dotaknila. Ko to vidiš, te prevzame in tudi sam padeš na kolena. Izjemen občutek. Pri nas bi te, klečečega na tleh, gledali malce postrani. Ali pa bi se klečečemu vsaj zdelo, da vsi buljijo vanj. V resnici pa verjetno sploh ne bi bilo tako. A vendar je tisti občutek zoprn, saj se človek navadno noče izpostavljati. Da ne bi kdo mislil, da se postavljam s svojo vero. To so razlogi, da sam nikoli ne grem na kolena, ko ne sedim v klopi. Pa čeprav si to želim.

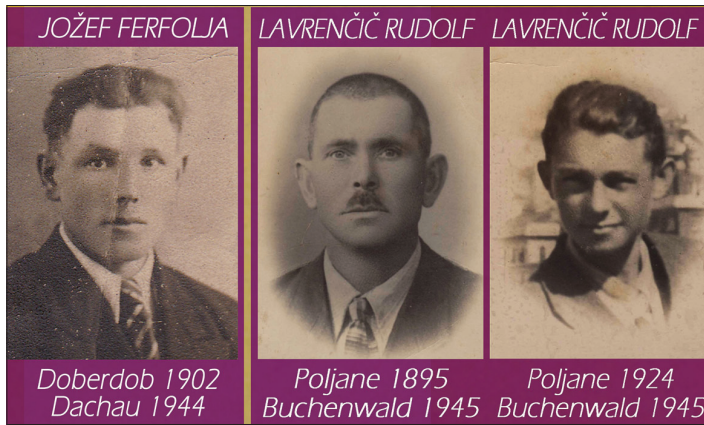
Tu in tam se na kolena na gola tla spusti kdo tudi v naši cerkvi. Kar mi je všeč. Še bolj všeč bi se mi zdelo, če bi se to razširilo v navado. Da bi se vsi tisti, ki si to želijo, med povzdigovanjem spustili na kolena brez "pobiranja" začudenih pogledov. Če bi škofje v pastirskem pismu povabili ljudi h klečanju, bi se ljudje gotovo otresli predsodkov.

Ali bi ljudje na kolenih kaj pomagali ustvarjati proti prepadu deročim vozom z imenom Evropa, ne vem. Bi pa Evropa na kolenih vsekakor lahko prej izprosila čudež kot - sede pred računalnikom.

Kamni spotike v Doberdobu in na Poljanah Žrtvam vrnimo dostojanstvo!

Prebivalci doberdobske občine so se med drugo svetovno vojno odločno uprli nacifašizmu in pri tem ogromno žrtvovali v NOB in odporu. V občini Doberdob je skupno padlo 71 oseb, med katerimi je bilo 17 pregnanih, deportiranih in umorjenih v nacističnih taboriščih. Letos, ob dnevu spomina na holokavst, v spomin na deportirane iz domače občine, so v ponedeljek, 28. januarja, v Doberdobu in na Poljanah, na pobudo Slovenskega katoliškega društva Hrast in ob sodelovanju sekcij VZPI-ANPI "J. Srebrnič" iz Doberdoba, Dola-Jamelnj in z združenjem političnih deportirancev ANED (Associazione Nazionale Ex Deportati) ter pod pokroviteljstvom Občine Doberdob, nadaljevali postavitev "kamnov spotike", projekt "Stolpersteine". Spominske kamne oz. medeninaste ploščice, vgrajene v cementne kocke, nameravajo postaviti v spomin na vse pregnane, v nacističnih taboriščih umorjene domačine. "Kamne spotike" postavljajo pred hišo, kjer so deportiranci nazadnje živeli kot svobodni ljudje. Na ploščicah so ime osebe, leto rojstva, datum in kraj deportacije in datum smrti.

Lani je bil v Doberdobu postavljen prvi spominski kamen Andreju Frandoliju, Korenjavčemu, ki je bil leta 1945 umorjen v Dachau, letos pa so postavili tri "kamne spotike", vgrajene v kamnite okvirje Martina Marušiča: v Doberdobu, na Rimski ulici št. 4, v spomin na Jožefa Ferfoljo - Petelučevga (Doberdob, 1902),

partizana, pripadnika narodne zaščite, ki je bil umorjen v Dachau decembra 1944, na Poljanah, na ulici Cervi 7, pa na Rudolfa Lavrenčiča očeta (Poljane, 1895), partizana, pripadnika narodne zaščite, in njegovega sina Rudolfa Lavrenčiča (Poljane, 1924), partizana tržaške garibaldinske brigade, oba Valentinčkova, doma s Poljan, ki sta bila umorjena v Buchenwaldu marca 1945. Postavitev kamnov je potekala ob prisotnosti nemškega umetnika Güntherja Demniga, ki si je leta 1994 zamislil in odtlej uredniško oblikoval obliko spominskega obeležja s postavitvijo spominskih kamnov "Stolpersteine". Na slovesnostih v Doberdobu in na Poljanah so pred številnimi prisotnimi svečano spregovorili Mario Lavrenčič, predsednik sekcije VZPI-ANPI iz Doberdoba, Cristian Lavrenčič, predsednik

društva Hrast, in Fabio Vizintin, župan občine Doberdob. Obakrat sta nastopila harmonikar Viljem Gergolet in pevka Zora Černic. Cristian Lavrenčič je prisotnim obrazložil simbolični pomen spominskih kamnov: "Imenujemo jih kamni spotike, ker niso fizična, pač pa

zapustila vdovo in sirote, obema je v deportacijo sledil sin. 16-letni Jožefov sin Pepi se je ob koncu vojne iz Cottbusa srečno vrnil domov, umrl je pred nekaj tedni; mladi Dolfič pa je z očetom Dolfom delil nesrečno usodo v Buchenwaldu. Župan Fabio Vizintin je domačinom govoril o pomembnosti spomina: "Ne smemo pozabiti naše zgodovine. Spominjati se moramo skrajno nečloveškega ravnanja z našimi ljudmi v obdobju nacističnega režima. Nestrpnost tudi danes ustvarja družbi nesprejemljiva in proti njim se moramo boriti!" Demnig osebno postavlja "kamne spotike" po vsej Evropi z namenom, da bi opozarjali mimoidoče na tragedijo na-

S slovesnosti v Doberdobu

Fabio Vizintin

vizualna ovira", so spotika, pri kateri se ljudje ustavijo in zamislijo, so miselni postanek, obeležje, katerega namen je spominjati na imena, priimke, življenja žrtv nacističnega nasilja. Mario Lavrenčič se je še posebno spomnil poljanskih in doberdobskih žrtv, sovaščanov, dveh družin, ki sta izgubili očeta, brata, sina. Jožef Petelučev in Dolfo Valentinčkov sta bila očeta, oba sta

cističnih koncentracijskih taborišč in jih nagovarjali k razmišljanju o žrtvah in zgodovinskem obdobju, v katerem so živele, bile deportirane in nazadnje umorjene. Namen je tem osebam vrniti identiteto, čeprav jih je nacistični režim ponižal v številko, spomniti se na vsako žrtev nacističnega nasilja, na pripadnike vseh etničnih in verskih skupin, na partizane, politične in vojaške nasprotnike in jim simbolno vrniti dostojanstvo svobodnega človeka.

Katja Ferletič

Günter Demnig med postavitvijo ploščic v Doberdobu

Na Poljanah

Združene države Amerike / Uspešni politiki slovenskih korenin Slovenca v vrhu ameriške politike (2)

Pozorno žensko Larino oko je opazilo tudi, kar nam moškim uide: ko je kongresnik Gosar govoril o svojem slovenskem rodu in kako je otroštvo preživel v slovenski skupnosti, so se mu zatresle ustnice in osorilo oko. Ob slovesu na vratih njegove besede: "Come again anytime, I would love to take you for a dinner" (Pridita še kdaj. Z veseljem bi vaju povabil na kosilo) niso delovale le kot vpljudnostna fraza in odraz tipične ameriške prijaznosti, ampak kot iskreno vabilo. Republikanec Paul Gosar iz Arizone je član ameriškega kongresa od leta 2011 dalje. Pred tem se je 25 let preživel kot zobozdravnik. "Zobozdravnik leta 2001" je bil za kandidata v kon-

gres nominiran s strani svojih pacientov. Njegovi stari starši po očetovi strani so se v Wyoming izselili z območja današnje Slovenije, in sicer zaradi dela v tamkajšnjih rudnikih premoga. Gosar se je v pogovoru spominjal v času svojega otroštva še živahne tamkajšnje slovenske skupnosti. Nostalgicen odnos ohranja predvsem do tipičnih slovenskih prazničnih večerij. Oče se je preživel kot mesar in Gosar se nama je v šali pohvalil, da bi še vedno znal razkosati konja. Razkosati, ne pa tudi jahati. Je eden od desetih otrok v družini, ki je tudi v širši ameriški javnosti postala znana zaradi svoje politične raznolikosti. Nazadnje pred zadnjimi volitvami, ko je nekaj bratov in sester nastopilo v video sporočilu nje-

govoga političnega tekmeca in povedalo, da ne bodo volili brata, ker se jim njegova politična stališča ne zdijo sprejemljiva. Sproščeno nama je tudi sam pripovedoval o anekdotični poli-

tični pluralnosti družine. Bajne družinske srečanje ne mine brez diskusij o razhajajočih se političnih pogledih. A eden od bratov vedno zgleda polemike. Drugi brat, Pete Gosar, je nekdanji predsednik Demokratske stranke v Wyomingu ter v letih 2010 in 2014 neuspešen kandidat za guvernerja

te zvezne države. Kongresnik Gosar velja za pripadnika konservativnega krila republikanske stranke. Vseameriško in mednarodno pozornost si je pridobil septembra 2015,

Pomembna obletnica Pred sto leti se je rodila prof. Laura Abram

Dne 7. februarja mineva sto let, odkar se je v Trstu rodila šolnica in javna delavka Laura Abram (uradno Abram). Njen oče, odvetnik Josip (Trst, 1865–1952), je bil med vodilnimi slovenskimi javnimi delavci v Trstu še pod Avstrijo in med redkimi, ki pod fašizmom niso emigrirali. Več desetletij je bil odbornik in nato predsednik tako moške podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda, ki je med drugim zgradila znamenito šolo pri Sv. Jakobu, kot Tržaške hranilnice in posojilnice, ki je med drugim zgradila Narodni dom. Njena mati Milica Cerkvenič (Trst, 1894–1976) je bila iz zavedne družine od Sv. Marije Magdalone Spodnje (Rovte).

Prof. Laura Abram je maturirala na učiteljsko Carducci, kot privatistka pa še na klasičnem liceju Petrarca. Leta 1941 je diplomirala na leposlovni fakulteti Katoliške univerze v Milanu. Nato je do jeseni 1945 poučevala italijanščino in latinščino na italijanskih srednjih in višjih srednjih šolah v Trstu. V letih 1944–45 je ob tem skupno s Stankom Skrinjarjem poučevala osnovnošolce na ilegalni slovenski šoli v Rovtatah.

Jeseni 1945 je nastopila službo na sedanjem liceju Prešeren, na katerem je ostala do upokojitve leta 1989. Od leta 1955 je bila na njem poverjena, od leta 1973 pa redna ravnateljica. Vmes je bila nekaj let ravnateljica na srednji šoli sv. Cirila in Metoda in na učiteljsko Slomšek. V letih 1949 in 1951 je napisala šolska učbenika za latinščino. Bila je tudi članica številnih šolskih teles. Umrla je v Trstu 26. februarja 2001.

V študentskih letih je bila zelo dejavna v Zvezi italijanskih katoliških študentov FUCI, med drugim kot predsednica tržaške skupine in članica osrednjega odbora kot zastopnica severovzhodne Italije. Iz te organizacije so izšli nekateri vodilni poveljni demokratski voditelji, začenši z Aldom Morom, sama pa je ostala v Trstu zaradi slovenske šole in obnovljenega slovenskega društvenega življenja, a tudi zaradi skrbi za ostarele starše. Svoje družine si ni ustvarila. Decembra 1946 je s skupino študentk ustanovila Zvezo kato-

ličkih akademičark, ki je kmalu prerasla v Slovensko Vincencijsko konferenco, katere predsednica je bila do smrti. Ta dobrodelna organizacija, ki je bila v prvih

Ravnateljica Laura Abram (slika iz leta 1976)

desetletjih znana predvsem zaradi karitativnega dela svojih krožkov v več župnijah in pa otroških kolonij v gorskem svetu, je še vedno v službi potrebnih v naši skupnosti.

Prof. Abramova, ki je leta 1961 prejela papeško odlikovanje Pro Ecclesia et Pontifice, je bila po koncilu dolga leta članica škofijskega pastoralnega sveta, nekaj časa tudi njegova tajnica.

Na ustanovnem občnem zboru Društva slovenskih izobražencev je bila 18. decembra 1962 izvoljena v prvi odbor, na njegovi prvi seji istega dne pa za predsednico. Potrjena je bila še na prvem rednem občnem zboru januarja 1964, decembra 1965 pa se je umaknila z vodilnega položaja. Na začetku in na koncu svoje javne poti je bila Abramova aktivna tudi v narodnoobrambni politiki. Na ustanovnem občnem zboru Slovenske krščanske socialne zveze, ki jo je vodil duhovnik Peter Šorli, je bila 1. avgusta 1948 izvoljena v odbor kot blagajničarka. Na tem mestu je ostala tudi po drugem občnem zboru. Na prvih tržaških povojnih občinskih volitvah leta 1949 je za stranko kandidirala na Slovenski narodni listi. Po ustanovitvi Slovenske skupnosti je bila članica več njenih strokovnih komisij, zastopala jo je v skupščini Krajevna zdravstvene enote, leta 1993 pa je bila izvoljena v rajonski svet Trst – mestno središče.

K. B.

sto sliši šala: "Ali Slovenci prevzemate Ameriko"? Pa takrat sploh še ni bilo znano, da se tudi Amy Klobuchar morda kani potegovati za ameriško predsednico, lahko dodamo.

Gosar in Pliberška pa nista edina vidna Slovenca v političnem vrhu druge države. Namestnica vodje avstralske opozicije je Tanya Pliberšek, ki jo bom opisal v eni od naslednjih številčk Novega glasa. Ministrica je bila že v treh avstralskih vladah, pogosto jo omenjajo kot mogoče bodočo predsednico avstralske vlade. Morda pa bo kmalu še en Slovenec začel pisati uspešno politično zgodbo. Na kanadskih parlamentarnih volitvah 21. oktobra 2019 bo najverjetneje kandidat konservativne stranke tudi Jason Gorel. Ko mi je prijatelj iz Toronta novico sporočil po Facebooku, je pripisal: "Zaveden Primorec". /konec
Dejan Valentinčič